

**Prispevki k
didaktiki zgodovine**

Letnik XVII

1/2019

Univerza v Ljubljani
**FILOZOFSKA
FAKULTETA**

*Letnik 17, številka 1
2019*

*Prispevki
k didaktiki zgodovine*

Vsi prispevki so avtorska dela in niso lektorirani.

ISSN: 1581-8721 (elek. verzija)

*Oddelek za zgodovino
Filozofske fakultete*

Kazalo

<i>Predgovor</i>	4
PRIMOŽ ŽVOKELJ: RIMSKA CASTRA – UTRDBA OB MRZLI REKI	6
HAJRUDIN OSMANBAŠIĆ: SLOVENCİ V PRVI IN DRUGI SVETOVNI VOJNI TER MED NJIMA	17
LEA KNEZ IN MANUELA LISJAK: KRAS(NA) ZGODOVINA	29
LARA KRIŽAJ, MARCELA PETREVČIČ: RAZVOJ GOSPODARSTVA IN VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA NA GORENJSKEM MED OBEMA VOJNAMA IN PO 2. SVETOVNI VOJNI	42
LARA ROJC IN SARA ŠTANGELJ: OD TITOVE JUGOSLAVIJE DO SLOVENIJE V EVROPI	55
ALEMA HAĐIĆ, LARA IVA DREU: KO ANTIČNI VIRI SPREGOVORIJO	63
<i>Avtorji prispevkov</i>	68

Predgovor

Na oddelku za zgodovino Filozofske fakultete so študentje in študentke 2. letnika magistrskega pedagoškega (eno in dvopredmetnega) študijskega programa zgodovine v študijskem letu 2018/19 napisali didaktične članke, ki se nanašajo na izvenšolski pouk zgodovine (učne ure v muzeju).

Njihov rezultat je objavljen v prvi številki XVII. letnika publikacije Priskevki k didaktiki zgodovine.

Svoje izkušnje pri pisanju člankov bodo lahko kot bodoči učitelji zgodovine koristno uporabili pri pedagoškem delu.

Urednica: Danijela Trškan

IZVENŠOLSKI POUK ZGODOVINE

PRIMOŽ ŽVOKELJ

RIMSKA CASTRA – UTRDBA OB MRZLI REKI

UVOD

Pri poučevanju zgodovine za doseganje učnih ciljev uporabljamo različne učne metode, med katerimi je tudi metoda dela s predmeti, ki so dostopni v muzejih. Posledično je smiselna izvedba učne ure v muzeju, kar je tudi vsebina članka oziroma članek obravnava izvedbo učne ure v Goriškem muzeju Kromberk. Natančneje v muzejski zbirki Ajdovščina, v kateri sta na ogled dve stalni razstavi. Za učno uro je bila izbrana arheološka razstava Rimska Castra, na kateri je predstavljena poselitev Ajdovščine od prazgodovine do zgodnjega srednjega veka,¹ saj je zamišljena kot učilnica, primerna za seznanjanje z lokalno zgodovino.²

MUZEJ IN ŠOLA

Učni načrti družboslovnih predmetov za osnovno šolo in srednjo šolo predvidevajo preučevanje lokalne zgodovine,³ ki učencem in učenkam omogoča oblikovanje kritičnega mišljenja, vživljanje in sodelovanje v družbenem okolju⁴ ter usvajanje vzgojnih ciljev.⁵ Gre za delo izven šole, ki ga je mogoče izvesti v obliki muzejskega dela.⁶ Slednje je lahko tudi oblika neformalnega izobraževanja in nadgrajevanja formalne izobrazbe v muzeju, ki nudi različne oblike učenja, uživanja, razpravljanja ter formalnemu izobraževanju dodaja posebne vrednote. Muzej namreč ohranja in deli znanje o pomembnosti odkrivanja in razumevanja človeških korenin, ustvarjanja kultur in naravne dediščine,⁷ zaradi česar je bistvenega pomena za skupnost, v kateri spodbuja zavest o naravni, kulturni in umetniški dediščini.⁸ Posledično ne

---

¹ Goriški muzej, Zbirka Ajdovščina. Dostopno na: <http://goriskimuzej.si/stalne-zbirke/zbirka-ajdovscina> (18. 12. 2018).

² Svoljšak, Drago in Žbona – Trkman, Beatrice in Brezigar, Barbara (2013). Fluvio Frigido – Castra – Flovius – Ajdovščina: vodnik in katalog stalne arheološke razstave Goriškega muzeja na Prešernovi 24 Ajdovščina. Nova Gorica: Goriški muzej, Kromberk, str. 5.

³ Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 36.

⁴ Prav tam, 11.

⁵ Prav tam, 28–29.

⁶ Prav tam, 62–63.

⁷ Brüninghaus – Knubel, Cornelia (2011). Muzejsko izobraževanje v kontekstu muzejskih funkcij. V: (dr. Marjeta Mikuš) Upravljanje muzeja: praktični priročnik (Izbrana poglavja iz Icomove publikacije Running the Museum, A Practical Handbook, Pariz, 2004). Ljubljana: Služba za premično dediščino in muzeje, Narodni muzej Slovenije, 2011, str. 29. Dostopno na: http://www.nms.si/spdm/UPRAVLJANJE_MUZEJA_prakticni_prirocnik.pdf (19. 12. 2018).

⁸ Brüninghaus – Knubel, 2011, 30.

presenečajo cilji muzejskega dela, ki so spoznavanje bistva in položaja muzeja, ustvarjanje pozitivnega odnosa do muzejskih predmetov in oblikovanje zavesti o premični kulturni dediščini in izoblikovanje človeka z estetskim čutom.⁹

Muzej kot dopolnilo šolskega izobraževanja ni nekaj novega¹⁰ in je mogoče zaradi ujemanja, a razlikovanja ciljev obeh institucij. Dopolnjujeta in ne ponavljata se lahko le, če je njuno delo različno.¹¹ Glavne oblike sodelovanja med njima so tematska predavanja, predstavitev izvirnega gradiva, strokovna pomoč pri obdelavi šolskih zbirk in njeni predstavitvi, organiziranje muzejskih delavnic, specializirana vodstva po razstavah s pomočjo delovnih listov, sodelovanje pri različnih učnih oblikah, sodelovanje pri pripravi najrazličnejših projektov, organizacija programov v sodelovanju s šolo v sklopu kulturnih ali naravoslovnih dnevov.¹²

Poznamo mnoge prednosti muzejskega dela, kot so praktično spoznavanje učencev in učenk s tem, kar so se že učili, navajanje na različne oblike dela¹³ in vzbujanje ustvarjalnosti ter zanimanje za preteklost.¹⁴ Velika prednost je, da v idealnih okoliščinah muzej ponuja primerno urejene prostore za izobraževalno delo, ki so opremljeni z dopolnilnimi podatki in gradivom.¹⁵ Ponuja obilico materialnih virov, pri čemer se moramo zavedati, da zgolj neposreden stik z njimi in pasivno obiskovanje muzejev ne zadoščata.¹⁶ Ogled artefaktov morajo učenci in učenke povezati z v šoli pridobljenimi znanji. Predmeti lahko spodbujajo različne kognitivne procese le, če postanejo objekti učenja. Seveda spoznavanje predmetov z vsemi čutili ni vedno mogoče, zaradi česar lahko včasih uporabljamo le vid.¹⁷

PRIPRAVA NA OBISK MUZEJA

Muzejsko delo poteka v več fazah¹⁸ in prva je predhodna priprava, ki jo delimo na širšo, ožjo, vsebinsko ter tehnično pripravo.¹⁹ Učitelj/ – ica izbere in si ogleda muzej, sestavi naloge in

⁹ Rataj, Jože (2002). Pedagoško delo in programi v slovenskih muzejih. V: Didakta Letnik XI. Št. 64–65, str. 11.

¹⁰ Tavčar, Lidija (2009). Homo spectator: uvod v muzejsko pedagogiko. Ljubljana: Pedagoški inštitut, str. 65–66. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-D3HYTZLH/fd56a54e-3a47-4c53-a0c5-825ef034bb53/PDF> (19. 12. 2018).

¹¹ Tavčar, 2009, 69–70.

¹² Rataj 2002, 12.

¹³ Trampuš, Cirila (1998). Obiščimo muzej. Ljubljana: DZS, str. 43.

¹⁴ Prav tam, 13.

¹⁵ Brüninghaus – Knubel, 2011, 36.

¹⁶ Tavčar, 2009, 59–60.

¹⁷ Prav tam, 78–79.

¹⁸ Trškan, 2007, 65.

¹⁹ Trampuš, 1998, 17–21.

delovne liste ter pripravi razred na obisk muzeja.²⁰ Pri izbiri muzeja si pomaga s publikacijo Pedagoški programi v slovenskih muzejih in galerijah²¹ ali računalniškim omrežjem,²² kjer pridobi potrebne informacije, kot so odpiralni čas, cena vstopnice in drugo. Delovni list pripravi s pomočjo ustrezne literature.²³ Razredu mora podati osnovne informacije, kot so pravila vedenja, seznam osnovnih potrebščin, navodila za delo in pot v muzej. Predhodno mora tudi obravnavati ustrezno učno snov. Svetuje se, da spodaj predstavljeno učno uro izvede v 7. razredu osnovne šole ali v 1. letniku splošne gimnazije. V prvem primeru, ki je predstavljen v članku, obravnava obvezno temo Rimska država²⁴ v drugem pa širšo temo Prazgodovina in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije.²⁵ Določiti mora tudi čas,²⁶ učne cilje,²⁷ metode²⁸ in oblike.²⁹ Seveda mora biti ustrezno organiziran tudi prevoz, spremstvo in čas potovanja do muzeja, če je ta predaleč, da bi se lahko do njega sprehodili v nekaj minutah. Obisk muzeja je priporočljivo del širšega terenskega dela ali ekskurzije zgodovinsko zanimive Ajdovščine in Goriške regije.

---

²⁰ Trškan, 2007, 65.

²¹ Prav tam, 63.

²² Goriški muzej, Zbirka Ajdovščina. Dostopno na: <http://goriskimuzej.si/stalne-zbirke/zbirka-ajdovscina> (18.12.2018).

²³ Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-SW3Q34W9/965b33de-b6fa-4877-8ea7-fa06f48716cb/PDF>. (19. 12. 2018).

²⁴ Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina. (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, str. 12. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (18. 12. 2018).

²⁵ Učni načrt. Zgodovina: gimnazija: splošna gimnazija: obvezni predmet (280 ur) Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008, str. 15 – 16. Dostopno na: http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (18. 12. 2018).

²⁶ Predstavljena učna ura v samem muzeju traja 45 minut. Skupaj s potovanjem pa okrog 55 minut.

²⁷ V predstavljeni učni uri želimo doseči naslednje učne cilje: učenec na koncu učne ure zna pojasniti glavne spremembe na slovenskem ozemlju po prihodu Rimljanov, pojasniti širjenje krščanstva v evropskem prostoru, zastavljati vprašanja o vsakdanjem življenju Rimljanov na podlagi najdb, opisati vsakdanje življenje v rimski družbi, reševati delovni list, sodelovati v skupini, slediti navodilom, izvajati pravila obnašanja v muzeju in prometu, poslušati razlago in vrednotiti kulturno dediščino.

²⁸ V učni uri Rimska Castra – utrdba ob mrzli reki so uporabljene naslednje učne metode: metoda razlage, metoda razgovora, metoda slikovne demonstracije, metoda demonstracije predmetov in metoda dela s predmeti.

²⁹ Pri obravnavani učni uri so uporabljene naslednje učne oblike: frontalna učna oblika in skupinska učna oblika.

UČNA URA V MUZEJU

Učno uro v tem primeru začnemo v bližnji šoli,³⁰ od koder se nato z učenci in učenkami peš³¹ odpravimo v izbrani muzej. Ta se nahaja v Ajdovščini oziroma na Prešernovi ulici 24.³² Pred odhodom razdelimo učence in učenke v skupine, razdelimo delovne liste, obrazložimo cilje, ponovimo navodila in pravila obnašanja v muzeju ter prometu. Po prihodu začnemo s prvim vsebinskim poudarkom, v katerem učitelj/ – ica poda razlago zgodovine kraja, ki sega v čas Rimske države. Na tem mestu lahko sodeluje muzejski pedagog/ –inja, ki pa ne more nadomestiti vloge učitelja ali učiteljice. Prvi poudarek traja približno 15 minut in služi tudi ponavljanju že obdelane učne snovi, zato poleg metode razlage uporabimo metodo razgovora. Učencem in učenkam zastavljamo vprašanja o značilnostih rimskega imperija, o pomembnejših krajih na slovenskem ozemlju, ki so jih ustanovili Rimljani, o spremembah, ki so jih prinesli na slovensko ozemlje, in njihovem vsakdanjem življenju ter širjenju krščanstva.

Pri razlagi se navezujemo na samo Ajdovščino oziroma rimsko trdnjavo Castro ali Kastro iz prvega stoletja našega štetja, ki je stala na sotočju rek Hubelj in Lokavšček³³ ter na bitko pri Frigidu iz leta 394 našega štetja, v kateri sta se spopadla Teodozij in Evgenij.³⁴ Izpostavimo tudi prazgodovinsko naselbino na Gradišču pri Ajdovščini³⁵ in uporabljamo metodo slikovne demonstracije ter metodo demonstracije predmetov. Muzej je namreč slikovno opremljen in prostorsko urejen tako, da obiskovalcu omogoča vizualno predstavo tlorisa utrdbe in rimskih term v današnji Ajdovščini. Učenci in učenke lahko z nekaj pomoči in usmerjevalnimi vprašanji ugotavljajo, katere stavbe so danes postavljene na mestu, kjer so v preteklosti stale rimske terme, tempelj, obzidje, grobovi in atrijska hiša. Na voljo je seveda še bogata zbirka predmetov iz časov Castre, kot so ostanki nagrobnih plošč,³⁶ grobni pridatki,³⁷ vsakdanji predmeti,³⁸ deli svetišča,³⁹ gradbeni elementi⁴⁰ in drugi vsakdanji predmeti Rimljanov.⁴¹

V drugem vsebinskem poudarku, ki traja približno 25 minut, se posvetimo metodi dela z omenjenimi predmeti in reševanju delovnih listov. Učenci in učenke imajo vsak svoj delovni

---

³⁰ Osnovna šola Danila Lokarja Ajdovščina, Cesta 5. maja 15.

³¹ Čas potovanja v eno smer je približno 5 minut.

³² Goriški muzej, Zbirka Ajdovščina. Dostopno na: <http://goriskimuzej.si/stalne-zbirke/zbirka-ajdovscina> (18. 12. 2018).

³³ Svoljšak, 2013, 5.

³⁴ Prav tam, 18.

³⁵ Prav tam, 7–8.

³⁶ Prav tam, 56–58.

³⁷ Prav tam, 59.

³⁸ Prav tam, 60–62.

³⁹ Prav tam, 63.

⁴⁰ Prav tam, 66.

⁴¹ Prav tam, 67–76.

list, a jih rešujejo v skupini oziroma izberejo iste predmete in skupaj oblikujejo zahtevane odgovore ter vprašanja na predmete. Medtem učitelj/ – ica nadzira delo skupin, vzdržuje primerno obnašanje in jim po potrebi pomaga. V prvih dveh nalogah na delovnem listu učenci in učenke odgovarjajo na vprašanja na vnaprej izbran predmet. Izbrana sta bila pogosta predmeta rimskega vsakdanjika ali Bronasti kipec Venere⁴² in v celoti ohranjena zgodnjeantična amfora za olje,⁴³ ki sta postavljena v samem središču muzeja. V četrti in peti nalogi si sami izberejo predmet, ki ga morajo skicirati, opisati, odgovoriti na vprašanja in oblikovati svoja lastna vprašanja, vezana na predmet. Tretja naloga jih spodbuja k sklepanju o vsakdanjem življenju Rimljanov na podlagi predmetov, najdenih v ostankih atrijske hiše. Pri zadnji nalogi pa oblikujejo in zapišejo lastno mnenje o muzeju in razstavljeni zbirki.

---

⁴² Prav tam, 64.

⁴³ Prav tam, 62.

Slika 1: Delovni list stran 1.⁴⁴

DELOVNI LIST

RIMSKA CASTRA – UTRDBA OB MRZLI REKI

1. Poišči predmet na spodnji sliki med razstavljenimi predmeti v muzeju in odgovori na spodnja vprašanja. Odgovore zapiši na črto pod vsakim vprašanjem.

Slika 1

(Vir: Svoljšak, Drago in Žbona – Trkman, Beatrice in Brezigar, Barbara. *Fluvio Frigido – Castra – Flovius – Ajdovščina: vodnik in katalog stalne arheološke razstave Goriškega muzeja na Prešernovi 24 v Ajdovščini*. Nova Gorica: Goriški muzej, Kromberk, 2013, str. 64.)

1.1 Kako se imenuje predmet oziroma koga predstavlja?

_____

1.2 Iz katerega materiala je narejen predmet?

_____

1.3 Kako velik je predmet?

_____

1.4 Kateri deli predmeta so poškodovani?

_____

1.5 Kje in kako je razstavljen predmet razstavljen v muzeju?

_____

1.6 Kakšno funkcijo je imel predmet v rimski družbi?

_____

1.7 Kako pogost je bil predmet v rimski družbi?

_____

1.8 Kje vse se je predmet nahajal v rimski družbi?

_____

1.9 Kaj želiš še izvedeti o predmetu?

_____

1

⁴⁴ Vira za pripravo prve strani: Trškan, Danijela (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 32 – 40. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-SW3Q34W9/965b33de-b6fa-4877-8ea7-fa06f48716cb/PDF>. (19. 12. 2018).

Svoljšak, Drago in Žbona – Trkman, Beatrice in Brezigar, Barbara (2013). *Fluvio Frigido – Castra – Flovius – Ajdovščina: vodnik in katalog stalne arheološke razstave Goriškega muzeja na Prešernovi 24 v Ajdovščini*. Nova Gorica: Goriški muzej, Kromberk, str. 64.

Kratke rešitve: 1. 1 Bronast kipec Venere. 1. 2 Kipec je iz bronu. 1. 3 Predmet je majhen ali velik kot človeška dlan. 1. 4 Poškodovani so deli rok in nog ter obraza. 1. 5 Predmet je v muzeju razstavljen ločeno od drugih predmetov, in to v samem središču muzeja. 1. 6 Predmet je imel v rimski družbi religijsko funkcijo. 1. 7 Predmet je bil zelo pogost v rimski družbi. 1. 8 Predmet je bil v vsaki rimski hiši oziroma v atriju, peristilu in kuhinji. 1. 9 Koliko je star predmet ali kdo ga je izdelal?

Slika 2. Delovni list stran 2.⁴⁵

2. Poišči predmet na spodnji sliki med razstavljenimi predmeti v muzeju in odgovori na spodnja vprašanja. Odgovore zapiši na črto pod vsakim vprašanjem.

2.1 Kaj je izbrani predmet?
_____

2.2 Opiši predmet.
_____
_____
_____

2.3 Kako velik je predmet v primerjavi s predmetom iz prve naloge?
_____
_____

2.4 Zakaj se je uporabljal predmet?
_____
_____

2.5 Katere predmete uporabljamo danes namesto predmeta na sliki?
_____
_____

2.6 Primerjaj predmet na sliki z današnjim predmetom, ki ga uporabljamo z istim namenom? V čem se predmeta razlikujeta in v čem sta si podobna?
_____
_____
_____
_____

Slika 2
(Vir: Svoljšak, Drago in Žbona – Trkman, Beatrice in Brezigar, Barbara. *Fluvio Frigido – Castra – Flovius – Ajdovščina: vodnik in katalog stalne arheološke razstave Goriškega muzeja na Prešernovi 24 v Ajdovščini*. Nova Gorica: Goriški muzej, Kromberk, 2013, str. 62)

2

⁴⁵ Vira za pripravo druge strani: Trškan, Danijela (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 32–40. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-SW3Q34W9/965b33de-b6fa-4877-8ea7-fa06f48716cb/PDF>. (19. 12. 2018).

Svoljšak, Drago in Žbona – Trkman, Beatrice in Brezigar, Barbara (2013). *Fluvio Frigido – Castra – Flovius – Ajdovščina: vodnik in katalog stalne arheološke razstave Goriškega muzeja na Prešernovi 24 v Ajdovščini*. Nova Gorica: Goriški muzej, Kromberk, str. 62.

Kratke rešitve: 2. 1 V celoti ohranjena zgodnjeantična amfora za olje. 2. 2 Predmet je lončena posoda rjave barve z dvema ročajema in ozkim vratom. Dno je koničasto medtem ko je osrednji del zaokrožen. 2. 3 Predmet je veliko večji od predmeta iz prve naloge. 2. 4 Predmet se je uporabljal za shranjevanje in prevažanje vina, olja, medu, suhega sadja, oljk in ribje omake. 2. 5 Danes uporabljamo cisterne za tovorjenje velikih količin olja. Za shranjevanje živil uporabljamo hladilnike in zamrzovalne skrinje. 2. 6 Amfora se od hladilnika razlikuje v materialu, iz katerega je narejena, in v učinkovitosti.

Slika 3: Delovni list stran 3.⁴⁶

3. S pomočjo predmetov, ki so bili najdeni v ostankih atrijske hiše, oblikuj sklepe o vsakdanjem življenju v rimski družbi in jih zapiši na spodnje črte. Oblikuj več sklepov!

_____

_____

_____

_____

_____

4. Izberi si razstavljeni predmet in ga skiciraj (ne smeš izbrati predmeta iz prve in druge naloge). Nato odgovori na spodnja vprašanja in zapiši odgovore na črto pod vsakim vprašanjem.

skica	4.1 Kaj je izbrani predmet in zakaj si ga izbral?
	_____
	_____
	4.2 opiši izbrani predmet.
	_____
	_____
4.3 Za kaj se je izbrani predmet uporabljal?	
_____	
4.4 Kdo vse je uporabljal izbrani predmet?	
_____	
4.5 Kaj ti predmet pove o vsakdanjem življenju v preteklosti?	
_____	
4.6 Zastavi si vprašanje, ki ti bo bolje pomagalo razumeti uporabo tega predmeta v preteklosti.	
_____	
_____	

3

⁴⁶ Vir za pripravo tretje strani: Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 32–40. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-SW3Q34W9/965b33de-b6fa-4877-8ea7-fa06f48716cb/PDF>. (19. 12. 2018).

Slika 4: Delovni list stran 4.⁴⁷

5. Izberi si razstavljeni predmet in ga skiciraj (ne smeš izbrati predmeta iz ostalih štirih nalog). Nato odgovori na spodnja vprašanja in zapiši odgovore na črto pod vsakim vprašanjem.

skica	5.1 Kaj je izbrani predmet in zakaj si ga izbral?
	5.2 Opiši izbrani predmet.
	5.3 Za kaj se je izbrani predmet uporabljal?
	5.4 Kaj ti predmet pove o vsakdanjem življenju v preteklosti?
	5.5 Česa ti predmet ne pove o vsakdanjem življenju v preteklosti?

6. Na spodnje črte zapiši svoje mnenje o muzeju. Zapiši, kako je preteklost predstavljena v muzeju, kaj bi si še želel/ – a videti v muzeju, kako je nate deloval razstavni prostor ...

_____

_____

_____

_____

_____

4

⁴⁷ Vir za pripravo četrte strani: Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 32–40. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-SW3Q34W9/965b33de-b6fa-4877-8ea7-fa06f48716cb/PDF>. (19. 12. 2018).

V zaključnem delu učne ure, ki traja približno 5 minut, skupine predstavijo svoje izdelke. Če zmanjka časa za vse, se izvede pregled rezultatov dela v naslednji učni uri v prostorih šole. Sledi še pot nazaj v šolo, pri kateri ponovno velja previdnost in pravila obnašanja v prometu.

ZAKLJUČEK

Muzej je lahko izobraževalna institucija, ki služi kot dopolnilo šolskemu izobraževanju. Kot tak igra pomembno vlogo pri terenskem in muzejskem delu, ki sta nujno potrebni za uresničevanje družboslovnih učnih načrtov. Predvsem usvajanje vzgojnih ciljev je pri pravilni izvedbi muzejskega dela ključen prispevek muzeja v vzgojno – izobraževalnem procesu. Da pa ne bi le pasivno obiskovali muzeja, mora biti muzejsko delo dobro načrtovano. Oblikovati je treba primerno učno pripravo, ki pa je zahtevnejša od običajne učne priprave, saj od učitelja in učiteljice zahteva več časa, dela, znanja, sredstev in tako naprej.

LITERATURA

- Brüninghaus – Knubel, Cornelia (2011). Muzejsko izobraževanje v kontekstu muzejskih funkcij. V: (dr. Marjeta Mikuž) Upravljanje muzeja: praktični priročnik (Izbrana poglavja iz Icomove publikacije Running the Museum, A Practical Handbook, Pariz, 2004). Ljubljana: Služba za premično dediščino in muzeje, Narodni muzej Slovenije, str. 29–43. Dostopno na: http://www.nms.si/spdm/UPRAVLJANJE_MUZEJA_prakticni_prirocnik.pdf (19. 12. 2018).
- Goriški muzej, Zbirka Ajdovščina. Dostopno na: <http://goriskimuzej.si/stalne-zbirke/zbirka-ajdovscina> (18. 12. 2018).
- Rataj, Jože (2002). Pedagoško delo in programi v slovenskih muzejih. V: Didakta. Letnik XI. Št. 64–65, str. 10–12.
- Svoljšak, Drago in Žbona – Trkman, Beatriče in Brezigar, Barbara (2013). Fluvio Frigido – Castra – Flovius – Ajdovščina: vodnik in katalog stalne arheološke razstave Goriškega muzeja na Prešernovi 24 v Ajdovščini. Nova Gorica: Goriški muzej, Kromberk.
- Tavčar, Lidija (2009). Homo spectator: uvod v muzejsko pedagogiko. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-D3HYTZLH/fd56a54e-3a47-4c53-a0c5-825ef034bb53/PDF> (19. 12. 2018).
- Trampuš, Cirila (1998). Obiščimo muzej. Ljubljana: DZS.
- Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem: naloge malo drugače. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete. Dostopno na: <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-SW3Q34W9/965b33de-b6fa-4877-8ea7-fa06f48716cb/PDF>. (19. 12. 2018).

Učni načrt. Program osnovna šola. Zgodovina. (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (18. 12. 2018).

Učni načrt. Zgodovina: gimnazija: splošna gimnazija: obvezni predmet (280 ur). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008. Dostopno na: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (18. 12. 2018).

POVZETEK

Članek obravnava sodelovanje institucije šole in muzeja ter izvedbo učne ure v Goriškem muzeju Kromberk oziroma muzejski zbirki Ajdovščina, ki omogoča kakovostno muzejsko delo in seznanjanje z lokalno zgodovino. V samem jedru učne ure je metoda dela s predmeti, kot so kipec Venere, rimski denar, keramične oljenke, amfore, prstani, posoda, deli vodovodne napeljave in bronasti zvonci, ki so razstavljeni v muzejski zbirki in pričajo o vsakdanjem življenju Rimljanov na današnjem slovenskem ozemlju. Preko razlage in reševanja delovnega lista učna ura učence in učenke privaja na pravila obnašanja v muzeju, spoštovanje kulturne dediščine in izobražuje o vsakdanjem življenju v rimski družbi, rimski trdnjavi Castra iz prvega stoletja n. št. in bitko pri Frigidu iz leta 394 n. št.

HAJRUDIN OSMANBAŠIĆ**SLOVENCİ V PRVI IN DRUGI SVETOVNI VOJNI TER MED
NJIMA****UVOD**

Namen tega članka je načrtovati in predstaviti gimnazijsko učno uro v Muzeju novejše zgodovine Slovenije (45–60 minut). Pri tej učni uri bi bil dijakom četrtega letnika predstavljen vpliv prve in druge svetovne vojne na slovenski narod, kjer bi učenci te vplive ugotavljali in prepoznavali s pomočjo muzejskih eksponatov. Za to je Muzej novejše zgodovine Slovenije idealna izbira.

TEORETIČNI UVOD

Naloga muzeja je zbiranje, hranjenje, varovanje, raziskovanje in konzerviranje pomembnih zgodovinskih in kulturnih predmetov, ki jih prav tako razstavlja na ogled javnosti.⁴⁸ Zaradi tega je za učitelje obvezno, da pri svojem delu organizira tudi obiske muzejev in tako učence še kaj dodatno nauči in jim tudi spodbudi doživljenjski interes za muzeje.⁴⁹ Pri tem pa ne sme učence pustiti same brez pravil, ampak mora sam aktivno voditi učence skozi muzej z vnaprej pripravljenimi aktivnostmi.⁵⁰ Zato pa se mora učitelj dobro pripraviti in usposobiti ter v muzejih videti prostore novih učnih izkušenj.⁵¹ Muzej novejše zgodovine je bil ustanovljen leta 1994 s strani Vlade Republike Slovenije in za nalogo ima ohranjanje kulturne dediščine 20. stoletja.⁵² Sama učna ura bi potekala v okviru (dela) stalne razstave, ki je v muzeju prisotna od leta 1996 in v kateri je predstavljena zgodovina slovenskega naroda od prve svetovne vojne do osamosvojitve v osmih prostorih.⁵³ Dijaki bi se preko nje na bolj dinamičen način seznanili z dvema izredno odmevnima dogodkoma v zgodovini sveta in njunima vplivoma na Slovence.⁵⁴ Dijaki bi videli prave, avtentične vire obravnavanega obdobja in si tako lažje zapomnili v šoli

---

⁴⁸ Trampuš, C. (1998). Obiščimo muzej. Ljubljana: DZS, str. 10.

⁴⁹ Chee, M. F. (2006). Training Teachers for the Effective Use of Museums. *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*, letnik 6, št. 1, str. 10.

⁵⁰ Prav tam, str. 11.

⁵¹ Prav tam, str. 13.

⁵² Širok, K. (2018). Dvajseto stoletje v Muzeju novejše zgodovine Slovenije. V: (Monika Kokalj Kočevar) (R)evolucija muzeja: 70 let povezujemo: Muzej novejše zgodovine Slovenije. Ljubljana: Muzej novejše zgodovine Slovenije, str. 9.

⁵³ Prav tam, str. 10.

⁵⁴ Trampuš, 1998, str. 13.

obravnavano snov ter se še kaj dodatno naučili.⁵⁵ Prav tako bi dijake seznanili s tem muzejem in z njegovim poslanstvom.⁵⁶ A da bi vse to uspelo je obvezna dobra organizacija učne ure in obiska muzeja s strani učitelja.⁵⁷ Pri obisku se bo uporabljala metoda razlage (učitelj bo predstavil muzej in njegovo zbirko ter določene zgodovinske podatke), metoda pogovora (učitelj bo učencem postavljala vprašanja v skladu s potjo po muzejski razstavi in tako razširjal ter dopolnjeval njihovo znanje)⁵⁸ in metoda demonstracije (predmetov, slik in fotografij v muzeju) ter delo z razstavnimi eksponati.⁵⁹ Od učnih oblik bi prevladoval frontalni pouk (neposredna oblika pouka) in uporabila bi se tudi individualna oblika (kot posredna oblika).⁶⁰

UČNA URA V MUZEJU

Pred obiskom muzeja

Še pred obiskom muzeja je potrebno, da učitelj naredi v predhodni pripravi z vodstvom šole in z vodstvom muzeja načrt poteka ogleda muzeja in učne ure.⁶¹ Učni cilji za ta obisk muzeja so analiza in primerjava položaja slovenskega naroda v različnih časovnih obdobjih, razvoj dijakovega spoštovanja človekovih pravic in obsodbo kršenja le-teh skozi čas, pogled na razvoj mejnega vprašanja za Slovence in samostojno delo ter razmišljanje učencev.⁶² Vsebina in ključni koncepti pouka se navezuje na nacionalni položaj Slovencev pred prvo svetovno vojno, med njo, med obema svetovnima vojnima in za časa druge (pri tem bi bil poudarek na samem vojaškem konfliktu).⁶³ Prav tako je treba dijake še pred obiskom muzeja opozoriti na pravilno obnašanje v njem in na sam potek dela, da ne bi prišlo do problemov.⁶⁴

Obisk muzeja

---

⁵⁵ Prav tam, str. 16.

⁵⁶ Prav tam.

⁵⁷ Prav tam.

⁵⁸ Prav tam, str. 22.

⁵⁹ Todorović, M. (1977). Pedagoška funkcija biblioteka, muzeja i arhiva i oblici saradnje sa školama: priručnik za nastavnike, bibliotekare, muzeologe i arhiviste. Sremski Karlovci: Arhiv Vojvodine, str. 75–6.

⁶⁰ Kramar, M. (2009). Pouk. Nova Gorica: Educa, Melior, str. 206, 208.

⁶¹ Trampuš, 1998, str. 17.

⁶² Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija. (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2016/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (7. 2. 2017).

⁶³ Prav tam.

⁶⁴ Trampuš, 1998, str. 15.

Sam obisk muzeja bi bil razdeljen na uvajanje, tri vsebinske poudarke in zaključni del. Pri uvajanju bi se še enkrat ponovila pravila v muzeju in sam potek današnjega dela. Med učenci bi se razdelili tudi učno-delovni listi z nalogami.

Prvi vsebinski poudarek bi se dotikal prve svetovne vojne. Prvo vprašanje bi bilo, če prepoznajo par na muzejski sliki in kje in kdaj je bila posneta. Nadalje bi bili vprašani, kaj se je takrat zgodilo odločujočega za svetovno zgodovino.⁶⁵ Nato bi se naredila povezava na sliko cesarja Franca Jožefa, pri čemer bi bili dijaki vprašani, v kateri državi so takrat živeli Slovenci in v kakem političnem položaju so bili.⁶⁶ Sledila bi vprašanja o opisu takratnega bojevanja⁶⁷ in primer takega bojevanja na slovenskem ozemlju (na muzejskem zemljevidu bi pokazali soško fronto).⁶⁸ Potem bi prvo odšli v zgornje nadstropje in si ogledali življenje v zaledju (muzejski eksponati: fotografije delavcev, propagandne plakate, razglednice, pisma s fronte). Učitelj bi na podlagi muzejskih eksponatov opisal pomanjkanje v zaledju, delo in emancipacijo žensk,⁶⁹ prihod beguncev, humanitarne akcije,⁷⁰ varčevalne ukrepe⁷¹ in cenzuro pisem s fronte.⁷² Potem bi odšli nazaj dol in si ogledali rekonstrukcijo vojakov na fronti. Učencem bi bilo naročeno, naj si za avtentično nalogo dobro ogledajo rekostrukcijo in na listu napišejo dnevniški zapis, v katerem se postavijo v vlogo vojaka v teh jarkih, ki opiše stanje in ravnanje na fronti. Nadalje bi učitelj poudaril, da so Italjani na soški fronti izvedli 11 neuspešnih ofenziv. Dvanajsto ofenzivo bi morali učenci opisati in jo poimenovati z drugim imenom.⁷³ Nadalje bi učitelj opisal, kako je bila Avstro-Ogrska vseeno prisiljena v predajo antantim silam.⁷⁴ Pri tem bi

⁶⁵ Kjer imate vprašanja v besedilu, bi bilo bolj ustrezno, da bi v opombo napisali rešitve oz. odgovore ter nato tudi vir: Svoljšak, P. (1995). »Svetovna vojska je bila tisti dan pričeta«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 152–153.

⁶⁶ Cvirn, J. (1995). Vstop v novo stoletje. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 13–15.

⁶⁷ Svoljšak, P. (1995). »Leta strahote«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 151.

⁶⁸ Svoljšak, P. (1995). »Kralj italijanski mi je napovedal vojno«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 167–168.

⁶⁹ Svoljšak, 1995, str. 151.

⁷⁰ Svoljšak, P. (1995). Usmiljenim srcem. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 156–157.

⁷¹ Lazarevič, Ž. (1995). Vojno gospodarstvo. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 187.

⁷² Svoljšak, P. (1995). »Oj ta vojaški boben«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 161–162.

⁷³ Svoljšak, P. (1995). »Tudi v gorah se je prelamljala zgodovina«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 188–189.

⁷⁴ Kjer pa imate razlago učitelja, pa je res zelo ustrezna opomba oz. vir: Svoljšak, P. (1995). Avstro-Ogrska sprejme mir. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 200–201.

učence opozoril številne fotografije vojakov na panoju postavljene v obliki križa in "osmrtnico" Avstriji.

Tukaj bi se prešlo v **drugi vsebinski poudarek** (Slovenci med obema vojnama). V skladu z razstavnimi eksponati bi se prvo poudaril boj za meje. Učenci bi na podlagi propagandne karikature koroškega plebiscita in slike Rudolfa Majstra na vrtljivem panoju opisali potek boja za meje na severu.⁷⁵ Opisali bi prav tako na podlagi slik na vrtljivem panoju organizacijo Slovencev takoj po koncu prve svetovne vojne.⁷⁶ Potem bi učence povprašal o samem oblikovanju zahodne meje po prvi svetovni vojni⁷⁷ in o položaju slovenske manjšine v Italiji pred⁷⁸ in po prihodu fašistov na oblast.⁷⁹ To bi naredil ob mejnem kamnu in modrem panoju. Učitelj bi nato s pomočjo muzejskih eksponatov (razstavljenih naprav, klobukov in fotografij meščanov) poudaril prednosti te nove države za Slovence.⁸⁰ Hkrati bi poudaril nove notranje težave v Kraljevini SHS, pri čemer bi povprašal učence.⁸¹ Potem bi se učitelj osredotočil na zunanje probleme nove države. Učence bi vprašal, koga prikazuje kip v muzeju (Aleksander I. Karađorđević) in kako je bil pomemben za notranjo politiko v Kraljevini SHS po streljanju v parlamentu.⁸² Učence bi potem vprašal, zakaj je na kipu rdeča sled in iz tega povezal na njegov atentat ter na nevarnost fašistične Italije za Kraljevino Jugoslavijo. Opisali bi se tudi vplivi atentata na notranjo politiko države.⁸³

Učitelj bi preko tega atentata poudaril nevarnost italjanskega fašizma in nemškega nacizma za slovenski narod in tu bi se naredila povezava na **tretji vsebinski poudarek** o drugi svetovni vojni. Učitelj bi prvo povprašal učence, kdaj je bila Jugoslavija napadena⁸⁴ in zakaj je bila sploh napadena?⁸⁵ Na podlagi zemljevida na tleh bi učitelj vprašal učence, kako je bilo ozemlje današnje Slovenije razdeljeno (tudi po letu 1943)?⁸⁶ Nadalje bi bili učenci vprašani, kako

⁷⁵ Perovšek, J. (1995). Iz Avstrije v Jugoslavijo. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 203.

⁷⁶ Prav tam, str. 203–204.

⁷⁷ Prav tam, str. 203.

⁷⁸ Svoljšak, P. (1995). »Al Balcan, al Balcan!«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 244–245.

⁷⁹ Svoljšak, P. (1995). Qui si parla soltanto italiano. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 271.

⁸⁰ Perovšek, 1995, str. 203.

⁸¹ Prav tam, str. 204–205.

⁸² Pelikan, E. (1995). Diktatura kralja Aleksandra. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 342.

⁸³ Pelikan, E. (1995). Atentat na kralja Aleksandra v Marseillu. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 392.

⁸⁴ Čepič, Z., Damijan Guštin (2005). Podobe iz življenja Slovencev v drugi svetovni vojni. Ljubljana: Mladinska knjiga, str. 27.

⁸⁵ Prav tam, str. 24–25.

⁸⁶ Prav tam, str. 35–36, 37.

politiko do Slovencev so izvajali okupatorji in kateri od treh okupatorjev je bil najradikalnejši in kateri še najbolj umirjen v svoji politiki.⁸⁷ Tu bi obvezno opozoril na vojaške uniforme obeh agresorjev in napise v nemščini in italjanščini. Učenci bi bili vprašani, kje in kdaj je bilo organizirano glavno odporniško gibanje in kako se je imenovalo?⁸⁸ Učitelj bi poudaril, da so se na začetku predvsem v mestih (tudi v Ljubljani) izvajali manjši vandalizmi in sabotaže nasproti okupatorju.⁸⁹ Tu bi učitelj opozoril na odporniške napise, listke in ilegalne naprave OF. Učence bi povprašal, kateri vojaški kolaboranti so se sprva pridružili Italjanom nasproti partizanom?⁹⁰ Učenci bi si lahko spet pomagali s fotografijami in uniformo belogardista. Povprašal bi jih tudi za kolaborantske enote pod Nemci (lahko bi si spet pomagali z razstavljenimi uniformami).⁹¹ Prav tako bi opozoril na okupatorjeve zločine v koncentracijskih taboriščih (v skladu z razstavljenimi skicami in predmeti taboriščnikov).⁹² Učitelj bi za konec naročil, da se učenci malo razgledajo po sobi in izberejo eno propagando delo ter ga opišejo.

---

⁸⁷ Prav tam, str. 48–57.

⁸⁸ Prav tam, str. 62.

⁸⁹ Prav tam, str. 69–70.

⁹⁰ Prav tam, str. 91–92.

⁹¹ Prav tam, str. 99–100.

⁹² Prav tam, str. 247–249.

Učna ura v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije

Med učno uro v muzeju odgovorite na vsa vprašanja na tem učno-delovnem listu. Na koncu se bodo naloge pregledale.

Prva svetovna vojna¹

1. Kateri dogodek je tlakoval pot v prvo svetovno vojno in kdo je vladal takrat Slovincem? Pomagaj si z muzejskima slikama, če imaš težave. V okviru katere države so večinoma živeli Slovenci?
2. Kako je potekalo bojevanje v prvi svetovni vojni? Katera fronta je bila najbližja slovenskemu ozemlju in kje se je nahajala (poglej zemljevid)?
3. Opiši življenje v zaledju.
4. Dnevniški zapis vojaka na frontni liniji:

---

¹ 1. Atentat na prestolonaslednika Franca Ferdinanda in njegovo ženo v Sarajevu 28. Junija 1914. Franc Jožef. V okviru Avstro-Ogrske.

2. Vojaki so se borili na točno določenih vojaških linija, frontah. Te so bile zelo dolge in vojska se je pogosto vkopala v jarke od koder so se branili pred napadi oz. so napadali. Številni poskusi preboja linije so bile pogosto neuspešni in jalovi. Soška fronta. Nahajala se je na meji med Kraljevino Italijo in Avstro-Ogrsko. Potekala je od švicarske tromeje preko gorskih vrhov in območja reke Soče ter Primorske do morja.

3. Ljudje so bili v velikem pomanjkanju, saj je večina blaga in surovin šla za potrebe vojske. Za zbiranje le-tega (in denarja) so se oblikovale tudi posebne akcije. Za sorodnike vojakov so se organizirale humanitarne akcije. Država je morala uvesti posebne varčevalne ukrepe. Problem je predstavljal tudi prihod beguncev. Pošta je od vojakov na fronti prenašala pisma, a ta so bila bodisi cenzurirana bodisi le list s podpisom.

4. Še en dan sem preživel v velikem strahu pred sovražnikovem napadu in bombardiranjem. Večino časa sem preživel v tesnem podzemnem prostoru in pisal pisma svoji družini ter čistil svojo uniformo.

Med obema vojnama²

1. Katera slovenska ozemlja so prišla v novo državo po vojni in katera so bila izgubljena? Pomagaj si z muzejsko razstavo in zemljevidom.

2. Na modrem panoju je napis v italjanskem napisu. Kaj pomeni? Kaj nakazuje ta znak o odnosu nove italjanske oblasti do slovenske manjšine? Kateri so bili še njeni drugi ukrepi za slovensko prebivalstvo?

3. Opiši en predmet, ki priča o tehnološkem in gospodarskem razvoju v tem času in razloži svojo izbiro.

4. V muzeju je posebno okence z rešetko. Kakšni predmeti so v njem? Kaj misliš, da to sporoča obiskovalcu?

5. Kip katerega jugoslovanskega kralja je postavljen v muzeju? Kakšna je bila njegova tragična usoda?

² 1. Z Rapalsko pogodbo je bila izgubljena Primorska. S plebiscitom Koroška. Rudolf Majster je zavaroval mejo na Štajerskem. Kasneje se je dobilo še Prekmurje.

2. Tukaj se govori samo italjansko. Da je bila sovražna do nje. Prepovedali so uporabo slovenščine v javnosti, preimenovali slovenska osebna in zemljepisna imena v italjanska, onemogočili delovanje slovenskih društev ...

3. Starinski radio. Radio je spravljen v leseno škatlo in navzven se kažejo gumbi in zvočnik. Dokazuje, da se je že uporabljala sodobnejša komunikacijska tehnologija.

4. Predmeti povezani s komunistično partijo (ura s podobo Lenina, knjižice, dokumenti). Sporoča, da je bila takrat komunistična stranka s svojimi somišljeniki v ilegali.

5. Aleksander I. Karađorđević. Na njega so izvedli atentat v Marseillu

Druga svetovna vojna³

1. Med katere okupatorje je bilo ozemlje današnje Slovenije razdeljeno in kateri je bil svoji raznarodovalni politiki najhujši? Pozor! Zemljevid ne prikazuje vseh okupatorjev.

2. Katere kolaborante so podpirali Italjani in katere po njihovem odhodu Nemci? Opiši tudi na kratko njihovo uniformo.

3. V tem delu muzeja je razstavljen šah. Kakšna je njegova žalostna zgodba?

4. Poglej v vitrino o taboriščnikih. Kaj se ti še zdi zanimivo? Opiši.

5. Opiši domobranski grb.

6. Opis enega propagandnega dela:

³ 1. Med Italijo, Nemčijo, Madžarsko in NDH. Nemški.

2. MVAC (četnike oz. plavogardiste in vaške straže oz. belogardiste). Domobrance. Italjanski kolaboranti so imeli bolj preprosto uniformo s črno baretko. Domobranska uniforma je bila bolj vojaška s čelado.

3. Naredili so ga taboriščniki iz kruha, da bi si krajšali čas.

4. Železna vrata z nemškim napisom.

5. Moder okronan orel z rdečo šahovnico.

6. Na listu je upodobljen partizan, ki pretepa dve veliki uši. Obe uši imata nemški čeladi in svastiki. Nad njimi je napis, ki svari pred tifusom. Sporočilo slike je, da morajo partizani paziti na higieno in čistočo, saj so bolezn kot tifus enak sovražnik kot nacistični vojaki.

Domača naloga:

Krajši spis o zgodovini Muzeja novejše zgodovine Slovenije.⁴

---

⁴ Spis mora vsebovati omembo Muzeja narodne osvoboditve LRS kot začetnico te ustanove v letu 1948, preimenovanje v Muzej ljudske revolucije in Muzej novejše zgodovine ter Muzej novejše zgodovine Slovenije. Prav tako mora opozoriti, kako je na začetku bil ta muzej zelo naklonjen takratni politični ideologiji, a se je to postopoma spremenilo.

Zaključni del učne ure

Za zaključek bi učitelj pregledal vsa vprašanja na listih in potem učence mirno vodil iz muzeja. Za domačo nalogo pa bi jim dal napisati krajši spis o zgodovini tega muzeja. Z odhodom iz muzeja se učiteljevo delo ne konča, saj mora obvezno pregledati opravljeno delo in narediti analizo le-tega. Pri tem se pregleda potek učne ure, obnašanje učencev, odstopanja od načrta in dosežene učne cilje ter nastale probleme. Naredi se seznam dobrih stvari (te imamo v glavi pri naslednjem obisku muzeja oziroma kake druge institucije) in napak (te poskušamo odpraviti). O tem se jasno posvetuje tudi z dijaki.⁹³ Ovrednotijo (ne ocenijo) se tudi opravljene naloge učencev.⁹⁴

SKLEP

Učne ure v muzeju so koristne tako za učitelje kot učence, a morajo biti zato dobro organizirane. Pri tem primeru, bi bili učenci vodeni skozi razstavo v Muzeju novejše zgodovine Slovenije. Tu bi izboljšali in obnovili znanje o vplivu obeh svetovnih vojn na Slovence s pomočjo muzejskih eksponatov ter odgovarjali na vprašanja na učno-delovnem listu in vprašanja učitelja.

LITERATURA

- Chee, M. F. (2006). Training Teachers for the Effective Use of Museums. *International Journal of Historical Learning, Teaching and Research*, letnik 6, št. 1, str. 10–16.
- Cvirn, J. (1995). Vstop v novo stoletje. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) *Slovenska kronika XX. stoletja*. Ljubljana: Nova revija, str. 13–15.
- Čepič, Z., Damijan Guštin (2005). *Podobe iz življenja Slovencev v drugi svetovni vojni*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kramar, M. (2009). *Pouk*. Nova Gorica: Educa, Melior.
- Lazarević, Ž. (1995). Vojno gospodarstvo. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) *Slovenska kronika XX. stoletja*. Ljubljana: Nova revija, str. 187.
- Pelikan, E. (1995). Atentat na kralja Aleksandra v Marseillu. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) *Slovenska kronika XX. stoletja*. Ljubljana: Nova revija, str. 392.
- Pelikan, E. (1995). Diktatura kralja Aleksandra. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) *Slovenska kronika XX. stoletja*. Ljubljana: Nova revija, str. 342.

---

⁹³ Trampuš, 1998, str. 17–18.

⁹⁴ Prav tam, str. 28.

- Perovšek, J. (1995). Iz Avstrije v Jugoslavijo. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 203–206.
- Svolfjšak, P. (1995). »Al Balcan, al Balcan!«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 244–245.
- Svolfjšak, P. (1995). Avstro-Ogrska sprejme mir. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 200–201.
- Svolfjšak, P. (1995). »Kralj italijanski mi je napovedal vojno«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 167–168.
- Svolfjšak, P. (1995). »Leta strahote«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 149–151.
- Svolfjšak, P. (1995). »Oj ta vojaški boben«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 161–162.
- Svolfjšak, P. (1995). Qui si parla soltanto italiano. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 271.
- Svolfjšak, P. (1995). »Svetovna vojska je bila tisti dan pričeta«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 152–153.
- Svolfjšak, P. (1995). »Tudi v gorah se je prelamljala zgodovina«. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 188–189.
- Svolfjšak, P. (1995). Usmiljenim srcem. V: (Marjan Drnovšek, Drago Bajt) Slovenska kronika XX. stoletja. Ljubljana: Nova revija, str. 156–157.
- Širok, K. (2018). Dvajseto stoletje v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije. V: (Monika Kokalj Kočevar) (R)evolucija muzeja: 70 let povezujemo: Muzej novejšje zgodovine Slovenije. Ljubljana: Muzej novejšje zgodovine Slovenije, str. 8–11.
- Todorović, M. (1977). Pedagoška funkcija biblioteka, muzeja i arhiva i oblici saradnje sa školama: priručnik za nastavnike, bibliotekare, muzeologe i arhiviste. Sremski Karlovci: Arhiv Vojvodine.
- Trampuš, C. (1998). Obiščimo muzej. Ljubljana: DZS.
- Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija. (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2016/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (7. 2. 2017).

POVZETEK

Obisk muzeja je zelo koristen del pedagoške dejavnosti in učiteljeva naloga je, da tako učno uro dobro organizira in vodi. Pri načrtu te učne ure v muzeju bi se vse izvedlo v okviru dela stalne razstave Muzeja novejšje zgodovine Slovenije. Tu bi dijaki gimnazije obnovili staro znanje o političnem razvoju Slovencev v obeh svetovnih vojnah in vmesnem obdobju. Preko materialnih virov (kip Aleksandra I. Karađorđevića, rekonstrukcija frontne linije, propagandno delo itn.) bi učitelj razlagal snov in spraševal učence. Dijaki bi med uro reševali učno-delovne liste, ki bi se na koncu pregledali. Preko uspešne učne ure v tem muzeju bi si učenci utrdili staro snov, spoznali nove stvari in se še kaj dodatno naučili preko interakcije z muzejskimi eksponati.

LEA KNEZ IN MANUELA LISJAK

KRAS(NA) ZGODOVINA

1. UVOD

Muzej je ustanova, ki zbira, ureja, hrani in strokovno obdeluje zbirke umetnin, zgodovinskih spomenikov in predmetov. Namen muzeja je, da se ti materialni viri preučijo, razložijo in razstavijo ter čimbolj približajo obiskovalcem in jim pomagajo pri ohranjanju zgodovinskega spomina. Muzej je hkrati tudi vzgojno-izobraževalna ustanova, s katero bi morale biti šole tesno povezane, saj zgodovinski materialni viri predstavljajo zelo učinkovito učno sredstvo za posredovanje zgodovinskih spoznanj in so didaktično, pedagoško in psihološko koristni za pouk. Obisk muzeja pripomore tudi k večjemu interesu in aktivnosti učencev, širjenju znanja ter razvoju umskih sposobnosti učencev.⁹⁵

Namen pričujočega članka je predstaviti konkretno učno uro v *Muzeju krasa* v Postojni in izpostaviti prednosti oz. pomen dela v muzeju na podlagi konkretnih predmetov.

2. POMEN MUZEJEV ZA POUK ZGODOVINE

Izobraževanje obiskovalcev se je pred slabimi tridesetimi leti vzpostavilo kot ena središčnih funkcij muzeja.⁹⁶ Muzej je vir za spoznavanje in preučevanje zgodovine, glavni namen njegovega obiska pa je učenčeva seznanitev z muzejem, njegovimi funkcijami ter z zgodovinskimi viri in delom z njimi. V Muzeju pa učenci razvijajo tudi razne zgodovinske spretnosti. Preko muzejskih dejavnosti se učenci navajajo na samostojno, parno ali skupinsko delo, upoštevanje drugih mnenj in ugotovitev in postavljanje različnih vprašanj ter tudi na pravila obnašanja v muzeju.⁹⁷ Muzejsko delo je dobrodošla oblika pouka, učenci pa radi delajo na tovrsten način in tako usvajajo učne cilje na lažje dostopen in fleksibilen način, na podlagi vizualnega in izkustvenega

---

⁹⁵ Povzeto po: Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir poučevanja zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 194.

⁹⁶ Tavčar, L. (2015). Boj na treh toriščih. *Šolsko polje. Revija za teorijo in raziskave vzgoje in izobraževanja*, letnik 26, št. 5–6, str. 15.

⁹⁷ Povzeto po: Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, letnik 74, št. 3–4, str. 453.

doživljanja.⁹⁸ Pri sodobnem pouku zgodovine je pomembno, da učence izpostavimo tudi učenju z odkrivanjem na terenu,⁹⁹ kjer lahko neposredno opazujejo zgodovinske spomenike v naravi, arhivih in muzejih, kar pa je za posredovanje zgodovine izrednega pomena. Materialni viri, ki jih najdemo v muzejih, so pomembni za pravilne zgodovinske predstave, s pomočjo pisnih virov pa nam nazorno prikazujejo zgodovinsko dogajanje določenega časa.¹⁰⁰

3. ORGANIZACIJA UČNE URE V MUZEJU

Muzeji vsem učiteljem¹⁰¹ ponujajo možnost povezovanja teoretičnega znanja s praktičnim in kadar tudi imajo možnost obiska lokalnih muzejev, je dobro, da del učne snovi obravnavajo tam in s tem učni proces prenesejo izven učilnice.¹⁰²

Pri načrtovanju učne ure v muzeju učitelj sledi naslednjim korakom: najprej mora izbrati muzej ali muzejsko dejavnost, nato muzej predhodno obiše in načrtuje aktivnosti učencev. Sledi prijava obiska muzeja, časovno načrtovanje dela učencev in izdelava delovnih listov. Nato mora o obisku muzeja obvestiti starše, organizirati prevoz in zbrati denar. Sledi obveščanje in priprava učencev ter obvestilo delavcem na šoli. Ko je vse to urejeno, učitelj v razredu izpelje predpripravo na obisk muzeja. Sledi obisk muzeja in delo v muzeju, ki ga evalvira po obisku muzeja v šoli.

S pomočjo muzejskih dejavnosti se učenci med drugim učijo opazovati predmete in z njimi delati, o njih razmišljati ter postavljati vprašanja. Delo v muzeju običajno poteka s pomočjo delovnih listov, ki jih učenci potem sami izpolnjujejo.¹⁰³ Na takšen način bo organizirana tudi učna ura, ki je predstavljena v nadaljevanju.

4. OPIS UČNE URE V MUZEJU KRASA

Uvodni del (7 minut)

⁹⁸ Mihelčič, N. (2013). Razumeti zgodovino – muzejsko delo pri pouku zgodovine. *Zgodovina v šoli*, letnik 22, št. 1–2, str. 43.

⁹⁹ »Učenje zgodovine z odkrivanjem je posebna metoda učenja, pri kateri učenci odgovarjajo na vprašanja, ki se nanašajo na različne vire (slikovno in pisno gradivo, internet, zgradbe, predmeti ipd.), da pridobijo določene informacije.« Trškan, D. (2006). Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela. *Zgodovina v šoli*, letnik 15, št. 3–4, str. 59.

¹⁰⁰ Potočnik, D. (2017). Sodobne učne metode pri pouku zgodovine. *Annales*, letnik 27, št. 4, str. 837; 839.

¹⁰¹ V nadaljevanju velja tudi za žensko populacijo, torej učiteljice.

¹⁰² Potočnik, 2004, str. 194.

¹⁰³ Prav tam, str. 454; 456.

V 7. razredu osnovne šole z učenci v sklopu izbirne učne teme »Prazgodovina na Slovenskem« obiščemo *Muzej krasa* v Postojni. Če prihajamo iz postojnskih osnovnih šol, se zberemo pred šolo in se do muzeja skupaj odpravimo peš, v vsakem drugem primeru pa moramo organizirati avtobusni prevoz. V zadnji učni uri pred obiskom muzeja učencem kratko predstavimo, kako bo potekala učna ura v muzeju, kje je zbirno mesto in kdaj je čas odhoda. Ko prispemo do muzeja, se zberemo v avli, kjer z učenci najprej izvedemo uvodno motivacijo. Uporabimo tehniko *brainstorming* oz. možgansko nevihto, pri kateri morajo učenci naštet čim več asociacij na pojem kras. Tako hkrati preverimo tudi njihovo predznanje in jim povemo, da bodo v tej učni uri o krasu spoznali veliko novega. Spremljajoči učitelji nato podamo natančna navodila za delo in razdelimo učno-delovne liste, ki jih bodo učenci reševali v parih. V primeru, da število učencev ni parno, lahko posamezniki delajo individualno ali pa oblikujemo skupino. Ob delitvi učno-delovnih listov učence opomnimo, da imajo na zadnji strani tabelo, kamor naj vpisujejo neznane besede, ki jih bomo ob koncu ure tudi pojasnili. Povemo, da bo učna ura trajala 60 minut in bomo zadnjih 13 minut v avli skupaj pregledali rešene naloge. Priporočimo jim, naj za vsak vsebinski poudarek porabijo 20 minut časa. Opozorimo jih tudi na pravila obnašanja v muzeju. Učno uro izpeljemo v medpredmetni povezavi z geografijo, zato nas spremlja tudi učitelj geografije. Razred razdelimo na dve skupini, da se izognemo gneči. Vsako skupino nadzira en učitelj. Prva skupina najprej opravi naloge, ki se navezujejo na razstavo v prvem nadstropju, medtem ko druga skupina začne z reševanjem nalog v drugem nadstropju.

Prvi vsebinski poudarek (20 minut)

Učenci si samostojno ogledajo del razstave v prvem nadstropju, ki se nanaša na razvoj krasa, kraške oblike in kras v povezavi s človekom, ter v paru rešujejo učno-delovni list. Sklop zajema devet nalog, ki od učencev zahtevajo naštevanje ali krajše opise posameznih stvari, pojmov ali oseb. Poleg tega ima prvi del tudi dve nalogi z zvezdico, ki učencem predstavlja dodatno dejavnost, v primeru, da jim ostane kaj časa. Naloge se navezujejo na geografijo oz. naravne značilnosti kraškega okolja (nastanek fosilov, kamnine Slovenije, kraške oblike, raziskovalci krasa, živalska pestrost, jame). V prvem nadstropju je precej predmetov, ki se jih lahko učenci dotikajo, preverijo ali imajo kakšen specifičen vonj ali poslušajo njihove zvoke. S tem tako poskrbimo tudi za

uporabo sistema zaznavnih tipov – VAKOG.¹⁰⁴ Spremljajoči učitelj skrbi, da učenci rešujejo svoje naloge, spremlja njihovo delo in je dostopen za morebitna dodatna vprašanja.

Drugi vsebinski poudarek (20 minut)

V drugem vsebinskem poudarku si učenci pogledajo drugi del razstave. Razstava v drugem nadstropju zajema tematiko ledenih dob na ozemlju krasa (iskanje zavetja, življenje neandertalca in kromanjonca), skrivnosti Predjamskega gradu (zaklad), temačnega prostora v globinah jam, Postojnske jame in jamarstva. Drugi vsebinski poudarek vsebuje sedem nalog. Nalog je manj kot pri prvem vsebinskem poudarku, saj od učencev naloge zahtevajo nekoliko več časa in samostojnega razmišljanja. Naloge na učno-delovnem listu se navezujejo na ledenodobne živali, najdišča zavetij, ki si jih je našel neandertalec in kasneje kromanjonec, in predmete, ki so jih našli v Predjamskem gradu. Učenci tudi ugotavljajo, kako so si obiskovalci svetili pot skozi jamske predore in kako so v jame lahko dostopali, seznanijo se z opremo jamarjev včasih in danes ter z majhnimi živalicami, ki bogatijo biotsko pestrost jam. Ta vsebinski poudarek vsebuje tudi avtentično nalogo,¹⁰⁵ kjer se morajo učenci vživeti v vlogo enega prvih turistov v Postojnski jami in kratko opisati svoja občutja in dogajanje iz notranjosti jame. Prav tako si lahko učenci ogledajo več videoposnetkov, ki prikazujejo zgodovino raziskovanja Postojnske jame. Spremljajoči učitelj nadzira delo učencev in njihovo obnašanje ter je dostopen za morebitna dodatna vprašanja.

---

¹⁰⁴ VAKOG deli posameznike na podlagi zaznavnih sistemov na: vizualni (vid), avditivni (sluh), kinestetični (otip), olfaktorni (vonj) in gustatorni (okus) tip (Po: Šepec, V. (2013). Uporaba veččutnega poučevanja pri pouku tujih jezikov. *Vestnik za tuje jezike*, letnik 5, št. 1–2, str. 275). Naše pomnjenje posamezne izkušnje je tako precej odvisno od načina sprejemanja informacij iz okolja. Tako se tudi posamezni učenci zanašajo na različne zaznavne tipe in prav muzej je prostor, kjer lahko z učno uro pokrijemo vse zgoraj navedene tipe ter učencem zagotovimo edinstveno izkušnjo spoznavanja nove snovi.

¹⁰⁵ Avtentične naloge je dobro uporabljati, saj predstavljajo izziv iz realnega sveta oz. simulirajo resnične življenjske situacije, ob tem pa od učencev zahtevajo uporabno znanje in vse faze spoznavnega procesa. Učenci uporabljajo znanje, spretnosti in sposobnosti, kot bi jih uporabljali pri delovanju v resničnih situacijah.

Avtentične naloge. *Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja*. Dostopno na: <https://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474824/avtenticne-naloge> (30. 12. 2018).

Primer učno-delovnega lista za učno uro v Muzeju krasa

Učno-delovni list
7. razred osnovne šole

Pred vama je učno-delovni list, ki vaju bo vodil skozi razstavo. Pozorno berita navodila in rešujta posamezne naloge. Izberita člana, ki bo rešitve zapisoval na učno-delovni list. Prav tako določita, kdo bo rešitve na koncu predstavil preostalemu razredu. **SREČNO!**

1. NADSTROPJE (20 min)

[RAZVOJ KRASA, KRAŠKE OBLIKE, ČLOVEK IN KRAS]

1. Ob vstopu v prvo razstavno sobo se obrnita na desno stran in pritisnita **RDEČ** gumb. Na projekciji se bo začel predvajati krajši videoposnetek. Oglejta si ga in dobro poslušajta. Ob koncu zapišita, kako so nastali fosili?

_____

_____

_____

2. Ob vstopu v naslednjo razstavno sobo bosta zagledala/i steno sestavljeno iz apnenca. Mogoče znata razložiti, kaj je apnenec (v pomoč naj vama bo razstavno besedilo)?

_____

_____

3. V razstavni sobi bosta našla/i tudi geološko karto Slovenije. Dobro si jo oglejta in v spodnje okence zapišita, katera kamnina prevladuje v vajinem domačem kraju (izberita en domači kraj).

_____

*V levem delu razstavne sobe lahko vidita pravi kapnik – DOTAKNITA SE GA.

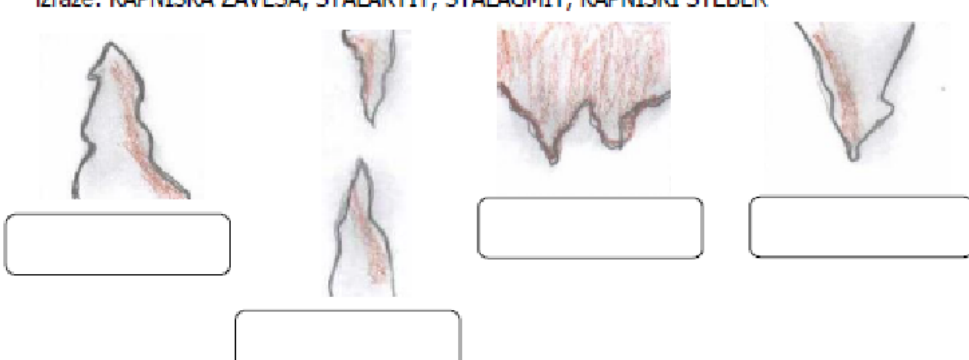
ZANIMIVOST → Kapniki rastejo ZELO počasi, v povprečju le po 0,1 do 0,3 mm/leto!

1

Slika 1: Učno-delovni list, str. 1.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Predvidene rešitve prvega vsebinskega sklopa / 1. naloga: Usedlina iz ostankov zdrobljenih skeletov živali – trda kamnina-ogrodja živali so se ohranila cela ali zdrobljena. 2. naloga: Apnenec je sedimentna kamnina, ki se ob stiku z vodo raztaplja. 3. naloga: npr. Postojna – plitvomorske karbonatne kamnine.

4. S pomočjo besedila ob kapniku pod posamezno sliko pravilno dopolnita naslednje izraze: KAPNIŠKA ZAVESA, STALAKTIT, STALAGMIT, KAPNIŠKI STEBER

5. Ob vstopu v naslednjo razstavno sobo na desni strani vidita portret. V spodnje okence odgovorita kdo je na portretu? Na spodnje črte zapišita, zakaj je bila ta oseba pomembna za raziskovanje krasa? Pomagajta si z zapisom ob njegovem portretu.

6. Sprehodita se skozi glavni razstavni prostor in naštejta vsaj 3 kraške oblike. Eno izmed njih tudi opišita.

7. Na interaktivni mizi je že pripravljen prikaz rek, ki krasijo notranjski del Slovenije. Iz zemljevida prepisita vsaj 3 reke ponikalnice.

8. V zadnjem delu razstavne sobe bosta zagledala/i velikega rjavega medveda. Preštejta koliko polhov mu dela družbo in število zapišita v okence ☺.

ZANIMIVOST Polhi so pravzaprav ŽIVI FOSILI, saj se po zemlji sprehajajo že 50 milijonov let!

Slika 2: Učno-delovni list, str. 2.¹⁰⁷

¹⁰⁷ Predvidene rešitve prvega vsebinskega sklopa / 4. naloga: po vrsti si sledijo stalagmit, kapniški steber, kapniška zavesa in stalaktit. 5. naloga: Janez Vajkard Valvasor, ki je v svoji knjigi Slava vojvodine Kranjske, v poglavju *Naravne redkosti dežele Kranjske*, popisal naravne redkosti in posebnosti dežele, podzemeljske vode, jame in presihajoče Cerkniško jezero. 6. naloga: škraplje (so v posamezne bloke razčlenjene plasti apnenca), vrtače in slepe doline. 7. naloga: Pivka, Rak in Reka. 8. naloga: 6 polhov.

9. Sprehodita se naprej v naslednji razstavni prostor, kjer bosta na steni zagledala/i prav poseben zemljevid Slovenije. Preberita besedilo pod zemljevidom in v okence spodaj zapišita, koliko jam je bilo v Sloveniji že raziskanih?

*V primeru, da vama je ostal čas, si oglejta videoposnetek, ki prikazuje biološko in živalsko pestrost krasa.

2. NADSTROPJE (20 min)

(V PRIMEŽU LEDENIH DOB, ISKANJE ZAVETJA)

ZANIMIVOST → Obdobje ledenih dob, torej menjanja hladnih in toplih obdobij imenujemo tudi PLEISTOCEN.

1. Ob vstopu v razstavno sobo najprej lepo pozdravita stepskega bizona ☺. Levo od bizona bosta zagledala/i vitrino, v kateri se nahajajo najdene fosilne kosti posameznih živali, ki so v določenih geoloških obdobjih živele na prostoru današnje Slovenije. Naštejta vsaj 3 živali.

---

*Desno od bizona lahko poskušata sestaviti okostje pravega rjavega medveda.

Pot nadaljujta skozi temačno razstavno sobo. Zagledala/i bosta veliko risbo, ki prikazuje trenutek dogajanja v Betalovem spodmolu pred 100.000 leti.

»Betalov spodmol je kraška jama na severo-vzhodnem obrobju z vodo bogate spodnje Pivške kotline. Arheološke raziskave pred jamo in v vhodnih delih jame so opravili v prvi polovici in sredini 20. stoletja. Čeprav kostnih ostankov človeka, tako kot drugod v Sloveniji, tudi tu niso odkrili, pa nam dobrih 10 metrov debeli sedimenti in odkrite ostaline – kurišča, kamnita in koščena orodja, prevrtani zobje, školjke, barvilo okra, živalske kosti, ki so jih v Betalovem spodmolu pustili neandertalci in za njimi kromanjonci – pripovedujejo zanimivo zgodbo iz preteklosti.« (vir: Vodnik stalne razstave Muzej krasa, str. 104)

2. S pomočjo stenske fotografije in zgornjega besedila zapišita, kaj so jame predstavljale prazgodovinskemu človeku, kakšno vlogo so igrale v vsakdanjem življenju in zakaj so bile pomembne.

_____

_____

_____

3

Slika 3: Učno-delovni list, str. 3.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Predvidene rešitve prvega vsebinskega sklopa / 9. naloga: 11.139. Predvidene rešitve drugega vsebinskega sklopa / 1. naloga: Stepski bizon, jamski medved in polarna lisica. 2. naloga: Jame so prazgodovinskemu človeku predstavljale zavetje pred živalmi in tudi vremenskimi vplivi. V njih so lahko spali, se skrili pred plenilci ali dežjem/snegom, v jamah so lahko zanetili ogenj in po stenskih jamah slikali.

(SKRIVNOST PREDJAMSKEGA GRADU, SVET BREZ SONCA, JAMARSTVO)

ZANIMIVOST → Med letoma 1990 in 1993 so v sklopu obnove Predjamskega gradu potekala arheološka izkopavanja tudi v kleti glavne grajske stavbe. Pod kamnitim tlakom so raziskovalci našli več poškodovanih kovinskih predmetov. Na njih pa so kmalu opazili zlat sijal in bogat reliefni okras ter tako ugotovili, da so našli pravi grajski zaklad.

3. Dobro si poglejta najdeni zaklad in naštejta vsaj 3 predmete, ki so jih našli.

---

4. V nadaljevanju razstavne sobe si oglejta vitrino, ki prikazuje vir svetlobe, ko še ni bilo elektrike. Naštejta vsaj 3 pripomočke ali priprave, s katerimi so si jamarji in obiskovalci jam osvetljevali prostor.

ZANIMIVOST → V osrednjem delu prostora se nahaja tudi prvi voziček v Postojnski jami, t. i. faeton, dvosedežni voziček jamske ročne železnice. Nanj se lahko usedeta!

5. Pomislita, kako bi bilo kot prvi turist s prav tem vozičkom potovati v notranjost Postojnske jame. Svoje občutke in dogajanje strnita v krajši odstavek. V pomoč naj vama bo dejstvo, da so si takšna prevozna sredstva privoščili predvsem pripadniki aristokracije. Voziček se je premikal tako, da so ga morali potiskati, za kar so bili običajno zadolženi močni in krepki fantje.

Slika 4: Učno-delovni list, str. 4.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Predvidene rešitve drugega vsebinskega sklopa / 3. naloga: Pokal, mlinček na veter in kupica. 4. naloga: Bakle, oljne svetilke in sveče. 5. (avtentična) naloga: npr. Danes sem se odločil, da obiščem slavno Postojnsko jamo. Rezerviral sem si pomoč dveh mladeničev, ki sta me za nekaj malega drobiža, s pomočjo faetona, porivala v notranjost jame. V jami je precej temno, v pomoč so mi bile bakle pritrjene ob moj voziček in pa moj dober vid,

---

---

*Na videoposnetku pred vozičkom si lahko ogledata tudi 2 krajša filma. Predvajata se prvi film na svetu, ki je bil sneman v podzemlju ter prvi turistični film na svetu.

ZANIMIVOST → Za snemanje filma, ki si ga trenutno ogledujeta so porabili kar 70.000 sveč, jama pa je bila za obiskovalce zaprta kar 3 mesece.

6. V nadaljevanju razstavne sobe lahko na desni strani sledita razvoju opreme jamarjev. Na voljo imata tri lutke s posebnimi oblačili, obkrožajo pa jih posebni pripomočki oz. oprema za gibanje in varnost v jamah. Dobro si jih oglejta in napišita nekaj razlik med posameznimi lutkami (zaščita glave, čevlji, voda, čoln).

---

*V naslednji temni sobi si lahko ogledata videoposnetek jamarjev. Na glavo si nadenita zaščitno čelado in se prepustita jamskim avanturam.

7. V zadnji razstavni sobi si lahko skozi oko mikroskopa ogledata nekaj jamskih živali. Jamske živali pa se nahajajo tudi po stenah okoli vaju. Zapišita vsaj 3 živali in eno izmed njih na kratko opišita s pomočjo predstavitvenih besedil.

Tako, USPELO VAMA JE, zaključila/i sta ogled razstave.
Sedaj se napotita v pritičje, kjer bomo skupaj preverili vaše rezultate.

5: Učno-delovni list, str. 5.¹¹⁰

ki kljub letom ne peša! Obisk ni trajal dolgo, saj sem kmalu postal lačen, v jamah pa hrane seveda ni. Bom pa imel ob naslednji pomembni večerji veliko dela z opisovanjem moje izkušnje v jami.

¹¹⁰ Predvidene rešitve drugega vsebinskega sklopa / 6. naloga: Osnovni kosi oblačila jamarjev so bili na začetku okovani planinski čevlji, ponošena obleka in star klobuk. Potrebne so bile spremembe zato so začeli jamarji uporabljati volnene obleke z veliko žepi, udobne hlače, platnene jopiče, klobuke iz usnja, rokavice, škornje, gamaše in osebne plezalne pripomočke. Kasneje so prišli v uporabo platneni kombinezoni, danes pa se jamarji

TABELA NEZNANIH BESED

V primeru, da naletita na besedo, ki vama ni povsem jasna, bi jo pa želela/i razumeti, napišita besedo na spodnji seznam in ob koncu učne ure povprašajta učitelja(-ico) ali zaposlenega v muzeju.

NEZNANA BESEDA	RAZLAGA

---

oblečejo v gumirane kombinezone. Obvezni pripomoček je čelada. 7. naloga: Človeška ribica (dvoživka, ki živi v podzemnih vodah. Močiril se ne preobrazi. Ohrani zunanje škrge in kožo z mnogimi značilnostmi ličinke. Ima pokrnele oči), netopir in jamski polžek.

Zaključek učne ure: Preverjanje (13 minut)

Zadnjih 10 minut učne ure se z učenci zberemo v avli muzeja, kjer skupaj preverimo rešene naloge na učno-delovnem listu. Učenci se lahko posedejo na klopi. Po vrsti en član v paru prebere nalogo in svoj odgovor. Naloge, ki se navezujejo na geografijo, komentira učitelj geografije, naloge, ki se nanašajo na zgodovino, komentira učitelj zgodovine.

Prav tako podamo navodila za domačo nalogo, ki jo morajo učenci narediti do naslednje učne ure zgodovine. Povemo, da morajo v obliki kratkega eseja (10–20 povedi) opisati svoje vtise iz muzeja, kjer naj razmislijo, kaj jim je bilo najbolj všeč, kaj jim morda ni bilo, ali sta jim bila učna ura in način dela zanimiva in kakšni so njihovi morebitni predlogi za izboljšanje učne ure. Ko podamo navodila, se skupaj z učenci odpravimo nazaj do šole oz. avtobusa.

5. SKLEP

Članek vsebuje predstavitev primera izpeljane učne ure v *Muzeju Krasa* skozi stalno razstavo. Muzej je prostor, v katerem lahko učencem na precej bolj zanimiv način kot v razredu predstavimo določeno snov učnega načrta. Uporabimo lahko večje število učnih oblik in tako učno uro še bolj popestrimo. Učenci snov spoznajo na bolj svojevrsten način (predmeti, videoposnetki, fotografije, makete, interaktivne mize) in si izkušnjo oz. z njo povezano snov tudi bolje zapomnijo. Poleg tega se učenci naučijo spoštovati razstavne eksponate in nenazadnje tudi dediščino posameznih eksponatov ter pravil lepega obnašanja v muzeju. Hkrati jih učimo tudi samoorganizacije in samostojnega reševanja nalog, ki se navezujejo na razstavo.

6. VIRI IN LITERATURA

Spletni viri

Avtentične naloge. *Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja*. Dostopno na: <https://www.termania.net/slovarji/terminoloski-slovar-vzgoje-in-izobrazevanja/3474824/aventicne-naloge> (30. 12. 2018).

Literatura

Mihelčič, N. (2013). Razumeti zgodovino – muzejsko delo pri pouku zgodovine. *Zgodovina v šoli*, letnik 22, št. 1–2, str. 43–49.

Potočnik, D. (2004). Muzej kot vir poučevanja zgodovine. *Zgodovinski časopis*, letnik 58, št. 1–2, str. 187–196.

Potočnik, D. (2017). Sodobne učne metode pri pouku zgodovine. *Annales*, letnik 27, št. 4, str. 837–850.

Šepec, V. (2013). Uporaba veččutnega poučevanja pri pouku tujih jezikov. *Vestnik za tuje jezike*, letnik 5, št. 1/2, str. 275–289.

Tavčar, L. (2015). Boj na treh toriščih. *Šolsko polje. Revija za teorijo in raziskave vzgoje in izobraževanja*, letnik 26, št. 5–6, str. 15–32.

Trškan, D. (2005). Muzejske pedagoške dejavnosti in pouk zgodovine v Republiki Sloveniji. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, letnik 74, št. 3–4, str. 451–459.

Trškan, D. (2006). Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela. *Zgodovina v šoli*, letnik 15, št. 3–4, str. 59–64.

POVZETEK

Muzeji so vzgojno-izobraževalne ustanove, ki jih lahko v okviru pouka zgodovine skupaj z učenci obiskujemo in v njih izvajamo učne ure, ki popestrijo klasični učilniški pouk. V članku je predstavljena izvedba konkretne učne ure v *Muzeju krasa* v Postojni za 7. razred osnovne šole, kjer si učenci samostojno ogledajo stalno razstavo *Zakladi krasa* in v parih rešujejo učno-delovne liste. Zaradi povezovanja zgodovinske in geografske tematike je učna ura izpeljana v medpredmetni povezavi z geografijo. Cilji učne ure so, da učenci v parih raziščejo naravne značilnosti kraškega okolja, življenje prazgodovinskega človeka na krasu ter zgodovino in razvoj jamarstva na Slovenskem, vse na podlagi konkretnih zgodovinskih in drugih muzejskih predmetov, ki predstavljajo kulturno dediščino in učencem omogočajo pristni stik z zgodovino.

LARA KRIŽAJ, MARCELA PETREVČIČ

RAZVOJ GOSPODARSTVA IN VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA NA GORENJSKEM MED OBEMA VOJNAMA IN PO 2. SVETOVNI VOJNI

UVOD

Z zgodovino se človek srečuje celo življenje, saj ga le-ta spremlja na vsakem koraku. Pri pouku zgodovine se v šolah v ozadje postavlja slovenska, še posebej lokalna zgodovina. Za razumevanje zgodovine nasploh pa je v prvi vrsti najpomembnejše prav poznavanje lokalne zgodovine, s katero smo v stiku vsak dan. Namen pričujočega članka je približati učencem metodo dela s predmeti in jih hkrati seznaniti z drugačnim načinom učenja zgodovine – z obiskom muzeja. Metoda dela s predmeti učence z metodo odkrivanja pripelje do poznavanja samega predmeta, njegovega zgodovinskega ozadja, njegove zanesljivosti in uporabnosti.¹¹¹ Za obiskani muzej smo si izbrali Gorenjski muzej v Kranju, ki je osrednja muzejska in galerijska ustanova na Gorenjskem. V njem je shranjen velik del bogate snovne in nesnovne dediščine z lokalnega območja in je po najsodobnejših muzejskih metodah predstavljen javnosti.¹¹²

POMEN LOKALNE ZGODOVINE IN MUZEJSKEGA DELA

Domač kraj je za učence nekaj razumljivega, zaokroženega.¹¹³ Ker je stik z zgodovino domačega kraja za učenca nekaj vsakdanjega oziroma nezavednega, spontanega, učenec z vstopom vanj odkriva, občuti, posluša, sanja, eksperimentira, gleda, okuša in vsrkava zgodovino samega domačega kraja.¹¹⁴ S krajevno zgodovino damo učencu vsestranske možnosti za razvijanje različnih predmetnih in vseživljenjskih spretnosti ter veščin, ki jih potrebuje za odgovorno, zdravo in samostojno življenje v družbi.¹¹⁵

Pomemben del zgodovine predstavljajo muzeji. Primarni namen muzejev je ohranjanje in predstavljanje kulturne dediščine oziroma slovenske preteklosti.¹¹⁶ Muzeji preko razstavljenih predmetov obiskovalcem približajo kulturno dediščino, s pomočjo katere predmeti ohranjajo

¹¹¹ Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 142.

¹¹² Perko, Verena (2012). Prelepa Gorenjska. Vodnik po stalni razstavi Gorenjskega muzeja v Khislsteinu. Kranj: Gorenjski muzej, str. 6.

¹¹³ Potočnik, Dragan (2009). Zgodovina, učiteljica življenja. Maribor: Založba Pivec, str. 131.

¹¹⁴ Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 11.

¹¹⁵ Trškan, Danijela (2008). Krajevna zgodovina v učnih načrtih in učbenikih za zgodovino 1945–2005. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 8.

¹¹⁶ Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 63.

zgodovinski pomen. Ob vsem tem pa bi se bilo potrebno zavedati, da so muzeji pomemben del vzgojno-izobraževalne dejavnosti in bi morali biti zato tesno povezani s šolami. Razstavljen zgodovinski material, ki ga hranijo v muzejih, se lahko uporablja kot izredno uspešno učno sredstvo za posredovanje zgodovinskih spoznanj.¹¹⁷

Danijela Trškan v svojem delu *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem* muzejsko delo opredeljuje kot samostojen ali sestavni del terenskega dela, ekskurzij in drugih oblik izvenšolskega dela.¹¹⁸ Muzej predstavlja možnost za dodatno dejavnost, s katero lahko učitelj dopolnjuje, utemeljuje in povezuje teoretična znanja s praktičnimi. Učencu pa obisk muzeja in ogled njegovih zbirk povečuje interes, aktivnost, njegovo znanje in razvija umske sposobnosti.¹¹⁹

IZVEDBA UČNE URE: RAZVOJ GOSPODARSTVA IN VSAKDANJENGA ŽIVLJENJA NA GORENJSKEM MED OBEMA VOJNAMA IN PO 2. SVETOVNI VOJNI

Učna ura bo izvedena v Gorenjskem muzeju v Khislsteinu, kjer si bodo učenci ogledali del stalne razstave z naslovom *Prelepa Gorenjska*, in sicer obdobje med obema vojnama in obdobje po 2. svetovni vojni. Učna ura bo trajala 60 minut. Učence razdelimo v štiri skupine in jim določimo naloge, ki jih morajo v muzeju opraviti. V zaključnem delu učne ure se cel razred še enkrat sprehodi po razstavi in vsaka skupina predstavi svoj del. Zaradi ustrezne velikosti prostora bo učna ura s tolikšnim številom učencev nemoteno izvedena. Potrebna je dobra predpriprava učitelja, ki zajema predhodni ogled muzeja, izbor učne teme in dobro časovno organizacijo. Za pripravo učno-delovnih listov učitelju kot gradivo služi vodnik po stalni razstavi.¹²⁰ Med samo učno uro mora učitelj skrbeti za red in disciplino učencev in dajati jasna navodila. Naloga učitelja je, da posameznim skupinam pomaga, svetuje, razlaga in vodi do spoznanj.

Uvodni del učne ure

V uvodu, kateremu namenimo 10 minut, učencem predstavimo pravila obnašanja v muzeju. Na podlagi verza »Ko brez miru okrog divjam, prijet' lji vprašajo me, kam?« učenci ugotovijo obdobje učne ure (20. stoletje, obdobje vojn). Preko metode razgovora učitelj s pomočjo vprašanj naredi teoretični uvod. Učitelj navede izobraževalne cilje učne ure, nato učence razdeli

¹¹⁷ Potočnik, Dragan (2009). *Zgodovina, učiteljica življenja*. Maribor: Založba Pivec, str. 116–117.

¹¹⁸ Trškan, Danijela (2007). *Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 63.

¹¹⁹ Prav tam, str. 117.

¹²⁰ Perko, Verena (2012). *Prelepa Gorenjska. Vodnik po stalni razstavi Gorenjskega muzeja v Khislsteinu*. Kranj: Gorenjski muzej, str. 97–126.

v štiri skupine. Vsaka skupina dobi učno-delovne liste z nalogami, ki jih mora opraviti v muzeju in jih na koncu oddati. Vsaka skupina določi vodjo, ki skrbi, da vsak član skupine opravi svoje delo. Znotraj skupine določijo poročevalca, ki bo v zaključnem delu razredu predstavil ugotovitve skupine, in nekoga, ki bo skrbel za čas.

Glavni del učne ure

Glavnemu delu učne ure je namenjenih 30 minut. Učenci delajo v štirih skupinah, kjer vsaka skupina spoznava svoj vsebinski poudarek. Vodja skupine ostalim članom razdeli učno-delovne liste. Vsak učenec opravlja svojo nalogo, medtem pa učitelj spremlja njihovo delo ter jim po potrebi pomaga.

Prva skupina si ogleda obdobje med obema vojnama s poudarkom na gospodarstvu. Učenci se sprehodijo do stene s tablicami, na katerih so predstavljena različna podjetja. Vse tri naloge na učno-delovnih listih se navezujejo na tablice podjetij. Pri prvi nalogi morajo tablico potipati in nato odgovoriti na vprašanja o materialu, funkciji, starosti in namenu tablice. Druga naloga je vsebinska, kjer se vprašanja navezujejo na industrijo. Zadnja naloga je avtentična, kjer morajo učenci narediti svoj reklamni oglas.

1. SKUPINA: GOSPODARSTVO NA GORENJSKEM MED OBEMA VOJNAMA

V Kraljevini Jugoslaviji je bilo slovensko ozemlje gospodarsko najbolj razvito. Po 1. svetovni vojni je Gorenjska dokončno vstopila v moderno industrijsko dobo. Tako v prvi kot v drugi jugoslovanski državi je bila gospodarsko ena najpomembnejših pokrajin. Jesenice so bile eno najpomembnejših industrijsko-delavskih središč, v Trzinu se je razvijala tekstilna, usnjarska in čevljarška obrt. Največji razvoj je doživel Kranj.

1. naloga: Poiščite tablice, ki prikazujejo različne industrijske panoge. Na spodnja vprašanja odgovorite ustno. Na koncu zapišite splošen opis tablice. Če potrebujete pomoč, vprašajte učitelja.

Potipajte tablico.

- Iz kakšnega materiala je?
- Kakšna je bila njena funkcija?
- Koliko mislite, da je stara?
- Zakaj je bil narejen ta predmet?

---

2. naloga: Odgovorite na spodnja vprašanja. V pomoč naj vam bodo tablice, ki ste si jih podrobno ogledali že za reševanje zgornje naloge.

- Katera industrija prevladuje?
_____
- Naštejte tri podjetja, ki so v tem času doživela velik razvoj.
_____
- S čim so se poleg tekstilne industrije še ukvarjali? Zapišite ime podjetja in panogo, s katero se je podjetje ukvarjalo.
_____

- Ali na plakatih opazite še kakšno novost na področju industrije?

Z dobo industrializacije je razcvet doživel tudi Kamnik. Velikega pomena za razvoj podjetništva je bila leta 1891 speljana železniška proga. Obratovati so začele smodnišnica ter cementarna in opekarna. Smodnišnica je delovala pod imenom Kemijska industrija Kamnik - KIK. Po prvi svetovni vojni je v Kamniku obrtna delavnica prerasla v tovarno kovinskih izdelkov in leta 1922 dobila današnje ime Titan. Izdelovali so vezne dele za vodovod, pohištvene ključavnice, tehtnice, uteži in gospodinjske strojčke.

3. naloga: Izdelajte reklamni oglas za tovarno kovinskih izdelkov Titan. Upoštevajte oblikovno plat tablic, ki ste jih videli v muzeju.

Slika 1: Delovni list za prvo skupino¹²¹

¹²¹ Rešitve: 1. naloga: Iz kovine; Za predstavljanje industrijske panoge; Približno 80 let; Da so z njim oglaševali svojo dejavnost. 2. naloga: Tekstilna industrija; Tekstilindus, Jugočeška, Intex; Peko – čevljarstvo, Zabret & Kom. – pridelava lanenega olja, Oven – terpentinovo milo; Delajo tudi ženske. 3. naloga: reklamni oglas vsebuje: ime podjetja, dejavnost, slogan.

PRISPEVKI K DIDAKTIKI ZGODOVINE

Druga skupina si ogleda obdobje med obema vojnama s poudarkom na vsakdanjem življenju. Pri prvi nalogi morajo učenci poiskati vitrino s kosi blaga, blago potipati in odgovoriti na vprašanja. Druga in tretja naloga se nanašata na predmete iz sosednjih vitrin v kateri so kosi oblačil in toaletnih potrebščin. Zadnja naloga se nanaša na eksponate, ki ponazarjajo dnevno sobo tistega obdobja.

2. SKUPINA: VSAKDANJE ŽIVLJENJE NA GORENJSKEM MED OBEMA VOJNAMA

Pri reševanju nalog si pomagajte z napisi ob vitrinah in po potrebi s pomočjo učitelja.

Življenje sina se je v 20. stoletju povsem razlikovalo od življenja očeta. Stari oče, rojen v Avstro-Ogrski, je bil kmet. Njegov sin se je s kolesom vozil na šiht v fabricko. Vnukinja, ki je delala v pisarni, se je v službo vozila z delavskim avtobusom. Pravnukinja z diplomo pa že nekaj časa išče redno zaposlitev.

1. naloga: Pri vitrini z oblekami poišči razstavljene kose blaga. Potipaj jih in odgovori na naslednja vprašanja. Na vprašanja odgovorite ustno.

- Iz kakšnega materiala so kosi blaga?
- Kako je okrašen?
- Za kaj je bil uporabljen?
- Kaj pove o življenju ljudi v tem obdobju?

Vir: Muzej oblačilnega kroja v Domžalah muzej.

V podjetju tovarnarja in veletrgovca Ivana Savnika v Kranju so izdelovali perilo in oblačila. Izdelke pod lastno blagovno znamko ISKA je uspešno prodajal po vsej Kraljevini Jugoslaviji.

2. naloga: Poišči vitrino, v kateri so razstavljeni kosi oblačil blagovne znamke ISKA.

- Naštej kose oblačil.
- Naštej novosti v oblačenju.
- Kateri material misliš, da prevladuje?
- Čemu so služila ta oblačila?

3. naloga: Oglejte is naslednjo vitrino in odgovorite na vprašanja.

- Kaj vse vidiš v vitrini?
_____
- Komu so bili predmeti namenjeni?
_____
- Kaj ti predmeti ponazarjajo?
_____
- Kaj videni kosi povejo o načinu življenja?
_____

4. naloga: Pred seboj imaš primerek dnevne sobe iz obdobja med obema vojnama.

- Naštej kose pohištva.
_____
- Kaj ti videno pove o samem obdobju, o samem načinu življenja?
_____
- Kateri material prevladuje?
_____

Slika 2: Delovni list za drugo skupino¹²²

¹²² Rešitve: 1. naloga: Volna, lan, bombaž, svila...; Čipke, vzorci, barve; Za izdelavo oblačil; Prišlo je do razvoja na področju oblačilne kulture, nove smernice oblačenja... 2. naloga: Spodnje perilo, tunike, športna oblačila; Uvedba nošenja spodnjega perila in športnih oblačil; Bombaž; Za športne in pristočasne dejavnosti; 3. naloga: Ženska obleka, lopar, ženski modni dodatki (rokavice), čevlji, toaletne potrebščine; Meščanki; Prestižen način življenja; Kako so preživljali prosti čas in kako so izkazovali svoj družbeni status. 4. naloga: ogledalo, preproga, gramofon, omara, fotelj; Na prvo mesto so postavljali udobje; Les.

Tretja skupina si ogleda obdobje po 2. svetovni vojni s poudarkom na gospodarstvu. Prva naloga na učno-delovnem listu se nanaša na fotografije, ki prikazujejo delo v tovarni, pri drugi nalogi morajo učenci poiskati izdelke tovarn Iskra in Sava, tretja naloga pa je avtentična, kjer morajo učenci napisati dnevniški zapis tovarniškega delavca.

3. SKUPINA: GOSPODARSTVO NA GORENJSKEM PO 2. SVETOVNI VOJNI

Po 2. svetovni vojni so bila podjetja podžavljena. Industrializacija je segla tudi na nekdanje odmaknjena kmetijska območja. Uvajanje serijske proizvodnje s tekočimi trakovi in gradnja ogromnih proizvodnih hal sta zahtevala množično priseljevanje delavcev. Sledila je pospešena gradnja betonskih blokovskih naselij. Kmečko delo je bilo razvrednoteno, kmetje so iskali boljši zaslužek v fabrikah.

1. naloga: Poišči fotografije, ki prikazujejo delo za tekočim trakom.

- Kdo dela za tekočim trakom?

_____

- Koliko ljudi dela (veliko/malo)?

_____

- Kakšne spremembe je po vašem mnenju prinesel tekoč trak?

_____

- Kako je to vplivalo na zaposlovanje ljudi?

_____

19. Muzejni obsegni krogi v Domovnem muzeju.

2. naloga: Tovarni Iskra in Sava sta z domačim znanjem prerasli gorenjski okvir in se uveljavili na zahodu.

- Poišči nekaj Iskrinih izdelkov in jih zapiši.

_____

- Poišči kakšen Savin izdelek in ga zapiši.

_____

- Ali te tovarne obstajajo še danes?

_____

- V vitrini poišči še izdelke drugih podjetij in jih zapiši.

_____

3. naloga: Na podlagi fotografij (blokova spalna naselja, odhod delavcev iz tovarne, delavci v tovarnah) zapiši **dnevniški zapis delavca** v eni izmed tovarn.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Slika 3: Delovni list za tretjo skupino¹²³

¹²³ Rešitve: 1. naloga: Ženske; Veliko; Več delovnih mest, masovna proizvodnja, hitrejša proizvodnja, večja učinkovitost; Višja zaposljivost. 2. naloga: Telefon, števc...; Gume; Da; Elan – smuči, Alpina in Planika – čevlji. 3. naloga: Dnevniški zapis vključuje bivanje, transport na delo, urnik dela, področje dela...

Četrta skupina si ogleda obdobje po 2. svetovni vojni s poudarkom na vsakdanjem življenju. Pri prvi nalogi na učno-delovnem listu morajo učenci poiskati eksponate, ki so značilni za kuhinjo in dnevno sobo v povojnem obdobju, druga naloga se nanaša na eksponate s področja športa, zadnja naloga pa je avtentična naloga, kjer se morajo učenci vživeti v voznika avtobusa in zapisati dnevno poročilo.

4. SKUPINA: VSAKDANJE ŽIVLJENJE NA GORENJSKEM PO 2. SVETOVNI VOJNI

V obdobju povojne obnove se je življenjski standard počasi začel zviševati.

1. naloga: Na podlagi eksponatov odgovori na vprašanja:

- kateri novi predmeti se pojavijo v kuhinji po 2. svetovni vojni?

_____

_____

- kateri novi predmeti se pojavijo v dnevni sobi po 2. svetovni vojni?

_____

_____

- Po čem sklepaš, da se je življenjski standard po vojni izboljšal?

_____

_____

- Imenuj podjetje, ki je izdelovalo nove predmete.

_____

2. naloga: K mednarodni uveljavitvi domačih športnih blagovnih znamk so pripomogli vrhunski uspehi gorenjskih športnikov, kot sta bila Bojan Križaj in Nejc Zaplotnik.

- kateri izdelki na področju športa so razstavljeni?

_____

- Katera podjetja so jih izdelovala?

_____

- S pomočjo plakatov našteje vrste športov, ki so prišli v ospredje?

_____

- Napiši dve podjetji, ki sta se ukvarjali s proizvodnjo obutve.

_____

Vr. Muzejški ekspozicijski prostori Domovskega muzeja

3. naloga: Vživi se v voznika avtobusa in s pomočjo eksponatov napiši svoje dnevno poročilo (kdaj si imel največ dela, katera prevozna sredstva si srečal na svoji poti, pred katerimi stavbami oziroma objekti si pobiral in odlagal ljudi ...).

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Vir: Muzejna zbirana hrani Banskiji most.

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Slika 4: Delovni list za četrto skupino¹²⁴

¹²⁴ Rešitve: 1. naloga: Plinski štedilnik, pečica, ekonom lonec...; Radio, televizija...; Po vsej novi tehnologiji v prostorih; Iskra. 2. naloga: Pancerji, smuči, tekaški čevlji...; Elan, Alpina; Tek na smučeh, smučanje, smučarski skoki – zimski športi; Alpina in Planika. 3. naloga: Dnevno poročilo vključuje opis delovnika (kdaj je bilo največ gneče na avtobusu), katera prevozna sredstva je srečal na svoji poti, kje se je ustavljal...

Zaključni del učne ure

Zaključni del učne ure poteka 20 minut, kjer imajo učenci na voljo še nekaj minut za zadnje popravke učno-delovnih listov. Nato se cel razred sprehodu po razstavi in vsaka skupina ima za predstavitev svojega dela na voljo 3–4 minute. Po koncu poročanja učitelj skupaj z učenci preveri dosežene cilje učne ure. Na koncu učitelj pobere učne liste in razdeli kopije, tako da vsak učenec dobi celotno učno snov.

SKLEP

Za razumevanje zgodovine je v prvi vrsti pomemben stik z lokalno zgodovino. Pri stiku z lokalno zgodovino imajo velik pomen muzeji. Muzej predstavlja odlično učno okolje za izvajanje metode dela s predmeti. Učenci preko metode odkrivanja in dela s predmeti bogatijo svoje zgodovinsko znanje in razvijajo interes. Cilj učne ure je poleg osvojenega znanja tudi primarna izkušnja in neposreden stik z muzejskimi eksponati. Učenci se urijo v skupinskem delu, orientaciji v prostoru, sprejemanju različnih mnenj sošolcev, hkrati pa razvijajo odgovoren odnos do lokalne zgodovine.

LITERATURA

- Dežman, Jože (1999). Gorenjska 1900–2000: knjiga gorenjske samozavesti. Kranj: Gorenjski Glas.
- Perko, Verena (2012). Prelepa Gorenjska. Vodnik po stalni razstavi Gorenjskega muzeja v Khislsteinu. Kranj: Gorenjski muzej.
- Potočnik, Dragan (2009). Zgodovina, učiteljica življenja. Maribor: Založba Pivec.
- Trškan, Danijela (2008). Krajevna zgodovina v učnih načrtih in učbenikih za zgodovino 1945–2005. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Trškan, Danijela (2007). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

POVZETEK

Za razumevanje obče zgodovine je v prvi vrsti pomembno poznavanje lokalne zgodovine. Pri tem imajo pomembno vlogo lokalni muzeji, saj predstavljajo spodbudno učno okolje za izvajanje metode dela s predmeti. Za izvedbo učne ure smo si izbrali Gorenjski muzej v Kranju, ki je osrednja muzejska in galerijska ustanova na Gorenjskem. Učenci si bodo v sklopu stalne razstave ogledali obdobje med obema vojnama in obdobje po 2. svetovni vojni. Učitelj jih razdeli v štiri skupine, v katerih bodo pomočjo muzejskih eksponatov (tablice podjetij, oblačila, pohoštvo, gospodinjski aparati, športna oprema) reševali učno-delovni list. Poleg pridobljenega zgodovinskega znanja je pomemben tudi vzgojni element učne ure in sicer sodelovanje v skupini, sprejemanje in spoštovanje različnih mnenj ter razvijanje odgovornega in spoštljivega odnosa do lokalne zgodovine.

LARA ROJC IN SARA ŠTANGELJ

OD TITOVE JUGOSLAVIJE DO SLOVENIJE V EVROPI

UVOD

Maturantje, ki si na maturi izberejo zgodovino, so v 4. letniku pogosto obremenjeni z veliko količino snovi, profesorji pa so pogosto pod časovnim pritiskom, saj si želijo poleg redne snovi obnoviti in preveriti tudi znanje iz prejšnjih letnikov. Pri načrtovanju učne ure si učitelj vedno prizadeva, da bi čimbolj motiviral učence, da bi bila ura zanimiva in produktivna. Eden od načinov, kako popestriti pouk, je tudi ta, da učence pelje v muzej, kjer se učenci srečujejo s številnimi viri.

Namen pričujočega članka je predstaviti potek učne ure v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije, ki bi potekala v okviru strokovne ekskurzije, katero morajo maturantje opraviti v 4. letniku kot praktični del izpita splošne mature pri zgodovini.

PRAKTIČNI DEL IZPITA SPLOŠNE MATURE PRI ZGODOVINI IN IZVEDBA STROKOVNE EKSKURZIJE V MUZEJU

Splošna matura pri predmetu zgodovina je sestavljena iz zunanega dela izpita, ki ga sestavljata dve poli (obča in narodna zgodovina), ter notranjega dela izpita, ki je sestavljen iz strokovne ekskurzije in pisne naloge iz izbirnih širših tem.¹²⁵

Notranji del izpita zajema 20-% delež končne ocene in ga ocenjuje profesor zgodovine, ki dijake poučuje. Namen izvedbe strokovne ekskurzije pa ni samo popestritev pouka, temveč tudi »seznanjanje z načinom raziskovalnega zgodovinopisnega dela«. ¹²⁶ Kot prvo se maturantje učijo iskati ustrezne vire, ki jih uporabijo v pisni nalogi, svoje delo pa nato predstavijo na strokovni ekskurziji, na kateri izvedo še marsikatero novosti v povezavi z učno temo. Strokovna ekskurzija poteka v slovenskem etničnem prostoru, izjema so dijaki iz šol z italijanskim učnim jezikom, oz. dvojezičnih šol v Prekmurju. Slednji lahko ekskurzijo izvedejo tudi v Istri, Italiji ali na Madžarskem.¹²⁷

V strokovno ekskurzijo lahko profesorji vključijo tudi obisk muzeja, ki dijakom omogoča seznanitev s številnimi eksponati, ki jih sicer opazujejo le na fotografijah v učbenikih, zato je

¹²⁵ Gabrič, Aleš et al. *Zgodovina. Predmetni izpitni katalog za splošno maturo*. Ljubljana: Državni izpitni center, 2012, 23. <https://www.ric.si/mma/M-ZGO-2014%20ISSN/2012092610044158/> (Dostop: 12. januar 2019).

¹²⁶ Prav tam, 23.

¹²⁷ Pravila za izvedbo praktičnega dela izpita splošne mature pri predmetu zgodovina. <https://www.ric.si/mma/Pravila%20zgo%20objava%202019/2018091007585112/> (Dostop: 13. januar 2019).

potrebno razstavljenе eksponate tudi ustrezno izkoristiti. Profesorji se lahko v muzejih poslužujejo številnih metod terenskega dela, tako npr. metode opazovanja (predmet raziskovanja mora biti natančno določen), metode odkrivanja (kaj videno pove) in metode postavljanja hipotez oz. domnevanja (sklepanje z dedukcijo ali indukcijo).¹²⁸ Pomembno je, da profesor zagotovi pogoje za izvedbo tovrstnih metod. Dijakom mora dati dovolj časa za razmislek, vprašanja pa morajo biti ustrezno načrtovana. Da bi profesor vse to upošteval, se mora na strokovno ekskurzijo ustrezno pripraviti.

IZVEDBA UČNE URE

Dijake 4. letnikov, ki so si na maturi izbrali zgodovino, v prvem tednu aprila¹²⁹ peljemo na enodnevno strokovno ekskurzijo po Ljubljani. Del strokovne ekskurzije se odvija tudi v Muzeju novejšе zgodovine Slovenije, kjer si bomo ogledali njihovo stalno razstavo Slovenci v 20. stoletju in izvedli učno uro. Ker se bomo v muzeju zadržali le 60 minut, bomo prvi del razstave izpustili in učno uro začeli v sobi, kjer so predstavljene teme iz obdobja po 2. svetovni vojni. Tukaj bodo imeli štiri dijaki tudi predstavitve pisnih nalog, ki so jih morali v okviru notranjega dela mature pripraviti že pred ekskurzijo. Profesor se mora na strokovno ekskurzijo ustrezno pripraviti. Preden pelje dijake v muzej, ga tudi sam obiše. Na podlagi razstave, ki si jo bodo ogledali na ekskurziji, pripravi učno-delovne liste, sestane se s kustosom in mu predstavi svoj načrt izvedbe učne ure, ki ga skušata s kustosom uskladiti. Ob koncu učne ure bodo dijaki znali s pomočjo virov reševati naloge iz učno-delovnega lista, aktivno poslušati in opazovati, izpolnjevati navodila, poleg tega pa se bodo znali tudi časovno in prostorsko orientirati.

Uvodni del: prihod v muzej

Ob prihodu v muzej najprej izvedemo uvodno motivacijo s pomočjo nevihte možganov, slednja traja 5 minut. Dijaki odgovarjajo na profesorjevo vprašanje, na kaj pomislijo ob besedni zvezi Slovenci v 20. stoletju. Sledijo navodila za nadaljne delo. Štiri dijaki se pripravijo na predstavitve pisnih nalog, ki so del notranjega maturitetnega izpita. Dijakove predstavitve trajajo po 3 minute, sledijo pa še vprašanja profesorja in kustosova dopolnila ter navezave na razstavo, ki so prav tako časovno omejena na 3 minute. V muzeju se torej predstavitve

---

¹²⁸ Trškan, Danijela. »Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela.« *Zgodovina v šoli*, 15/3–4 (2006), 61–63.

¹²⁹ Zadnji rok za izvedbo strokovne ekskurzije je namreč 2. teden v aprilu.

navezujejo na izbirno širšo temo iz učnega načrta, in sicer: »Spreminjajoči se načini življenja na Slovenskem po drugi svetovni vojni«. ¹³⁰

Prvi del: predstavitev pisnih nalog

Prvi dijak ima predstavitev v sobi, kjer so razstavljeni predmeti iz obdobja po 2. svetovni vojni. Dijak predstavi pisno nalogo z naslovom Med pogumom in oblastjo. Drugi dijak predstavlja vsebino Socialne dobrine za vse, v kateri pozornost nameni predvsem turizmu in prometu, tretji dijak pa izhaja iz vsebine Slovenija na poti v potrošniško družbo. Zadnji dijak predstavlja vsebino z naslovom Popularna kultura. ¹³¹ Po vsaki predstavitvi profesor postavlja podvprašanja, prav tako pa lahko vprašanja postavljajo tudi dijaki. Sledijo kustosova dopolnila, slednji nameni pozornost predvsem eksponatom v posamezni sobi, dijake povabi k ogledu video vsebin ipd. V tem delu ure torej prevladujeta metodi razgovora in razlage.

Drugi del: voden ogled dela razstave in skupinsko delo

V drugem delu ure si dijaki s profesorjem najprej ogledajo še zadnji dve sobi, to sta Osamosvojitve Slovenije in pa Čas po osamosvojitvi (12 minut) ter zraven poslušajo profesorjevo razlago. V prvi sobi profesor dijakom s pomočjo eksponatov predstavi življenje v Sloveniji po Titovi smrti, torej gospodarsko krizo, ki je zajela Jugoslavijo, afero JBTZ, Majniško deklaracijo, nastanek DEMOS-a ter plebiscit o samostojnosti Slovenije. Seznanji jih tudi z dogajanjem na kulturnem področju, torej z glasbenimi skupinami, ki so takrat nastale (Pankrti, Laibach ...), revijami, ki so začele izhajati (Mladina, Tribuna ...), televizijskim programom tistega časa ter z dogajanjem na športnem področju (Zimske olimpijske igre 1984 v Sarajevu) in uspehi naših športnikov. ¹³²

V naslednji sobi si dijaki pogledajo slovensko zastavo, tolarje, razvoj mobilne tehnologije, spremembe imen na krajevnih tablah, poslušajo pa tudi slovensko himno. Profesor jim predstavi še slovensko osamosvojitveno vojno, vstop Slovenije v Evropsko unijo, uveljavitev evra ter dozdajšnje predsednike. ¹³³ Za izvedbo tega del ure se mora profesor nujno predhodno posvetovati s kustosom, da mu ta točno razloži, katera snov pride v poštev pri razlagi, kateri

¹³⁰ Kunaver, Vojko et al. *Učni načrt. Zgodovina: gimnazija: splošna gimnazija: obvezni predmet (280 ur)*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008, 44.

http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2015/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (Dostop: 12. januar 2019).

¹³¹ Gabrič, Aleš, Mateja Režek. *Zgodovina 4. Učbenik za četrti letnik gimnazije*. Ljubljana: DZS, 2011, 286–297.

¹³² Širok, Kaja, ur. *Slovenci v 20. stoletju, vodnik po stalni razstavi Muzeja novejših zgodovine Slovenije*. Ljubljana: Muzej novejših zgodovine Slovenije, 2012, 29–31.

¹³³ Širok, *Slovenci v 20. stoletju*, 33–36.

eksponati se nahajajo v sobah, kaj mora še posebej izpostaviti itd. Ker dijaki obravnavano snov v veliki meri že poznajo iz učbenikov ali pa iz pričevanj staršev, starih staršev itd., lahko profesor postavlja številna vprašanja na razstavljenе eksponate. V tem delu ure tako prevladuje metoda razlage, metoda razgovora, metoda opazovanja in postavljanja hipotez na muzejske eksponate

Sledijo še kratka navodila za skupinsko delo (3 minute). Profesor pove, da se bodo ukvarjali z zadnjima dvema sobama. Dijake razdeli v dve mešani skupini in vsaki skupini določi sobo, s katero se bodo bolj podrobno seznanili s pomočjo reševanja učno-delovnega lista, ki vsebuje naloge na temo sobe. Skupini morata še določiti vodjo, zapisovalca ter poročevalca. Slednji bo na koncu predstavil sobo ter rešitve nalog še drugi skupini, da si jih tudi ti lahko zapišejo. Za reševanje nalog imajo dijaki na voljo 10 minut. Eno skupino nadzoruje profesor, drugo pa kustos, tako da se lahko dijaki, v primeru nejasnosti, obrnejo na njiju. V tem delu torej prevladuje skupinska učna oblika, uporabljene pa so metode dela s predmeti, slikovnimi in pisnimi viri. Na učno-delovnem listu prevladujejo naloge objektivnega tipa (kratki odgovori, naloge povezovanja, naloge dopolnjevanja). Vprašanja so na osnovni kot tudi na višji stopnji po Bloomovi taksonomiji znanja.

UČNO-DELOVNI LIST (Muzej novejšje zgodovine)

1.SKUPINA: SOBA 1980 – 1991 (OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE)

1. Zaradi gospodarske krize in posledično pomanjkanja goriva je vlada uvedla bone za nakup bencina in dizelskega goriva za zasebno uporabo. Zapišite vse podatke, ki se jih da razbrati iz bonov na razstavi.

_____

_____

2. Naštejte revije, ki so izhajale v tistem času in zapišite, če katera izmed njih izhaja še danes.

_____

_____

3. V sobi poiščite likovne umetnike in glasbene skupine, ki so s svojimi deli izražali upor proti sistemu.

_____

_____

4. Zapišite eno zahtevo iz Majniške deklaracije in napišite, kdo jo je 8. maja 1989 na protestnem zborovanju na Kongresnem trgu v Ljubljani prebral.

_____

_____

Slika 1: Učno-delovni list za prvo skupino (soba 1980–1991).¹³⁴

¹³⁴ Rešitve učno delovnega lista za 1. skupino: 1. naloga: katerega meseca in leta je bil izdan bon, za koliko litrov, ali je za bencin ali dizel, kdo ga je izdal, grb Jugoslavije; 2. naloga: Mladina, Tribuna, Pavliha, danes izhajata še Mladina in Tribuna; 3. naloga: Laibach, Pankrti, Neue Slowenische Kunst, Novi kolektivizem, IRWIN; 4. naloga: npr. kot suverena država bomo samostojno odločali o povezavah z južnoslovanskimi in drugimi narodi v okviru prenovljene Evrope, Tone Pavček.

UČNO-DELOVNI LIST (Muzej novejšje zgodovine)

2. SKUPINA: SOBA 1991–2008 (Čas po osamosvojitvi)

1. Kdaj je Slovenija postala samostojna država? kateri državni praznik praznujemo ta dan?
_____

2. Poišči vitrino, kjer je razstavljena bivša slovenska denarna enota tolar in izpolni spodnjo razpredelnico.

TOLAR (sit)	I/PODOBITEV
10 SIT	
20 SIT	
	Ivana Kobilca
10 000 SIT	
	Primož Trubar
1000 SIT	

3. V sobi poišči slovensko zastavo z grbom in jo natančno opiši ter ilustriraj.
_____
_____

4. Poveži dogodke na eni strani z datumi oz. letnicami na drugi.

23. december 1991	Vstop Slovenije v evropski monetarni sistem (prevzem denarne valute evro).
1. maj 2004	Slovenija razglasi neodvisnost.
25. junij 1991	Slovenija sprejme novo slovensko ustavo.
2007	Slovenija je postala polnopravna članica Evropske unije.

Slika 2: Učno-delovni list za drugo skupino (1991–2008).¹³⁵

Tretji del: poročanje z zaključkom

V tretjem delu oziroma v preostanku ure (6 minut) poročevalca iz obeh skupin povesta odgovore na vprašanja in predstavita sošolcem predmete, ki so jim pomagali pri reševanju nalog. Uporabljena je metoda izkustvenega učenja, dijaka se namreč vživita v vlogo kustosa.

¹³⁵ Rešitve učno delovnega lista za 2. skupino: 1. naloga: 25. junija 1991, dan državnosti; 2. naloga: Primož Trubar, Jurij Vega, 5000 SIT, Ivan Cankar, 10 SIT, France Prešeren; 3. naloga: Slovenska zastava je belo-modro-rdeča in ima grb. Barve so panslovanske in jih ima večina slovanskih držav. Grb ima obliko ščita. Na sredini ščita je na modri podlagi lik Triglava v beli barvi, pod njem sta dve valoviti črti, ki prikazujeta morje in reke, nad njim pa so v obliki navzdol obrnjenega trikotnika razporejene tri šesterozrake zvezde. Ščit je ob stranicah rdeče obrobljen (ilustracija slovenske zastave z grbom); 4. naloga: 23. december 1991 → sprejetje ustave, 1. maj 2004 → Slovenija polnopravna članica EU, 25. junij 1991 → razglasitev neodvisnosti, 2007 → prevzem denarne valute EVRO.

SKLEP

Namen učne ure v muzeju je izobraževalne in vzgojne narave, saj učence tako motiviramo za obisk raznoraznih razstav, hkrati pa pri njih krepimo pozitiven odnos do kulturne dediščine. Takšne ekskurzije in obiski muzejev so iz organizacijskega vidika zelo naporni, zato se mora učitelj nanje dobro pripraviti. Je pa zato to odličen način kako zanimivejše in nazorneje prikazati učno snov, obenem pa lahko učitelj uporabi večje število učnih metod in s tem poskrbi za pestrost pouka. Učence učitelj pritegne k delu z raznovrstnimi nalogami, ki jih navajajo na podrobnejše opazovanje muzejskih eksponatov in kritično mišljenje.

LITERATURA

- Gabrič, Aleš, Igor Grdina, Bernadetta Horváth, Guido Križman, Vladimir Ovnič, Viktorija Zlata Pastar, Marija Vodusek. *Zgodovina. Predmetni izpitni katalog za splošno maturo*. Ljubljana: Državni izpitni center, 2012. <https://www.ric.si/mma/M-ZGO-2014%20ISSN/2012092610044158/> (Dostop: 12. januar 2019).
- Gabrič, Aleš, Mateja Režek. *Zgodovina 4. Učbenik za četrti letnik gimnazije*. Ljubljana: DZS, 2011.
- Kunaver, Vojko et al. *Učni načrt. Zgodovina: gimnazija: splošna gimnazija: obvezni predmet (280 ur)*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, 2008. http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2015/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (Dostop: 12. januar 2019).
- Pravila za izvedbo praktičnega dela izpita splošne mature pri predmetu zgodovina. <https://www.ric.si/mma/Pravila%20zgo%20objava%202019/2018091007585112/> (Dostop: 13. januar 2019).
- Širok, Kaja, ur. *Slovenci v 20. stoletju, vodnik po stalni razstavi Muzeja novejše zgodovine Slovenije*. Ljubljana: Muzej novejše zgodovine Slovenije, 2012.
- Trškan, Danijela. »Učenje zgodovine z odkrivanjem in terenske metode dela.« *Zgodovina v šoli*, 15/3–4 (2006), 59–64.

POVZETEK

V članku avtorici predstavita učno uro v muzeju, ki poteka v okviru strokovne ekskurzije. Slednjo morajo profesorji in dijaki izvesti v 4. letniku gimnazije, v okviru praktičnega dela izpita splošne mature pri zgodovini. Učna ura v Muzeju novejšje zgodovine Slovenije, reševanje nalog ter izkustveno učenje pripomorejo k utrjevanju in osmišljanju teoretičnega znanja v praksi. Najprej dijaki predstavijo svoje referate na temo Spreminjajoči se načini življenja na Slovenskem po drugi svetovni vojni, nato pod vodstvom profesorja spremljajo razstavo Slovenije od 80. let do leta 2008 ter skupinsko rešujejo naloge. Na koncu poročevalca predstavita predmete v sobi ter rešitve učno-delovnega lista. Namen učne ure je tudi vzgojne narave, saj učenci pridobijo zanimanje za obisk razstav in krepijo pozitiven odnos do kulturne dediščine.

ALEMA HADIĆ, LARA IVA DREU

KO ANTIČNI VIRI SPREGOVORIJU

UVOD

Obisk muzejev v okviru pouka zgodovine in delo z muzejskimi eksponati je ključnega pomena za povezovanje teorije s prakso in vzbujanje interesa do kulturne dediščine, zato smo si zamislili potek učne ure v Mestnem muzeju Ljubljana, kjer bi si ogledali del njihove stalne razstave *Ljubljana. Zgodovina. Mesto.*, ki prikazuje zgodovino rimske Emone. Ker menimo, da obravnavanje vsakdanjega življenja pri pouku zgodovine ostaja v ozadju, smo se odločili, da bomo obravnavali prav to, pri tem pa bo v ospredju delo z materialnimi viri, saj je namen našega članka prikazati pomen muzejskih eksponatov in kako lahko učence naučimo opazovati eksponate, si zastavljati vprašanja in na podlagi opažanj sklepati o preteklosti. V prvem delu obravnavamo teoretični del, v katerem govorimo o prednostih učne ure v muzeju, v drugem delu pa to prikažemo na praktičnem primeru.

PREDNOSTI UČNE URE V MUZEJU

»Muzej je ustanova, ki zbira, ureja, hrani in strokovno obdeluje zbirke umetnin, zgodovinskih spomenikov in predmetov.«¹³⁶ Namen muzejev je učencem čim bolj približati zgodovino skozi razstavljenе predmete. Ker gre torej za vzgojno-izobraževalno ustanovo, bi si morali prizadevati za čim bolj pogosto sodelovanje med šolo in muzejem, saj muzejski eksponati predstavljajo zelo uspešno učno sredstvo.¹³⁷ Prav tako se muzejsko delo priporoča tudi v učnem načrtu zgodovine za splošne gimnazije, pod poglavjem *Didaktična priporočila*.¹³⁸

Obisk muzeja in z njim povezane muzejske dejavnosti imajo za učence veliko prednosti, ki jih bomo na kratko povzeli v nadaljevanju. Muzej učiteljem predstavlja tudi odlično priložnost za povezovanja teoretičnega in praktičnega znanja, saj poveže snov učne ure z muzejskimi eksponati, s pomočjo katerih si lahko učenci lažje predstavljajo naučeno.¹³⁹ Preko dela v muzeju učenci spoznavajo in vzpostavljajo pozitiven odnos tako do kulturne dediščine, kot tudi do

¹³⁶ Potočnik, Dragan (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. V: Zgodovinski časopis. Letnik 58. Št. 1–2, str. 194.

¹³⁷ Prav tam.

¹³⁸ Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija. (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (14. 1. 2019).

¹³⁹ Potočnik, 2004, str. 194.

predmeta zgodovine.¹⁴⁰ Z obiskom muzeja učenci razvijajo še znanje o umetnosti, tehnološkem napredku in kulturi nasploh.¹⁴¹ Obenem pa se jih z obiskom muzeja spodbuja, da se v prihodnosti tudi individualno tovrstno udeležujejo. Preko dela v muzeju lahko uresničujemo tudi številne vzgojne elemente, kot so navajanje na muzejski red in disciplino.¹⁴²

V muzeju lahko uporabljamo različne učne metode in oblike. Učencem za lažje razumevanje muzejskih eksponatov na kratko predstavimo zgodovinski kontekst, vendar se pretirani razlagi raje izognemo, saj lahko ta del opravimo v razredu. Tako muzejsko delo predstavlja ponovitev ali poglobitev obravnavane učne snovi. V muzeju moramo predvsem čim bolj izkoristiti muzejske eksponate in učence naučiti, kako jih opazovati ter kako pravilno zastavljati vprašanja, na podlagi katerih bodo lahko sklepali o preteklosti, saj gre pri eksponatih za »gradivo, ki odraža določeno obdobje, okolje in način življenja.«¹⁴³ Muzejsko delo omogoča tako metodično raznolikost, kot tudi pestrost učnih oblik, saj lahko v muzeju izvajamo individualno, parno in skupinsko delo, pri čemer lahko uporabljamo delovne liste, ki jih učenci sproti izpolnjujejo.

Kot pri vsaki pedagoški dejavnosti je tudi pri muzejskem delu ključnega pomena dobro načrtovanje, ki ga lahko razdelimo na štiri faze. V prvi fazi je pomembno, da se učitelj pripravi na ogled muzeja in sestavi ustrezne naloge, učence pa mora vsebinsko in disciplinsko pripraviti na ogled. V okviru druge faze, ki zajema delo v muzeju, mora učitelj voditi, nadzorovati in zaposliti učence z različnimi učnimi oblikami in metodami. Zadnji fazi zajemata pregled nalog in javne predstavitve izdelkov, ki potekajo na šoli.¹⁴⁴ Omenjene faze smo poskušali upoštevati tudi pri načrtovanju učne ure v muzeju, ki je opisana v nadaljevanju.

UČNA URA: KAKO SO EMONCI IN EMONKE PREŽIVLJALI PROSTI ČAS?

V okviru učne ure v muzeju obravnavamo temo vsakdanje življenje v rimski Emoni, ki je del stalne razstave *Ljubljana. Zgodovina. Mesto.* v Mestnem muzeju Ljubljana. To temo smo

¹⁴⁰ Rataj, Jože (2002). Pedagoško delo in programi v slovenskih muzeji. V: Didakta. Letnik XI. Št. 64–65, str. 10. V: Trškan, Danijela (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 64.

¹⁴¹ Učenje kot »resna igra«. Muzej – pomemben partner v šolskem sistemu. Dostopno na: <http://www.solski-razgledi.com/clanek.asp?id=4063> (15. 1. 2019).

¹⁴² Trampuš, Cirila (1998). Obiščimo muzej. Ljubljana: DZS, str. 43. V: Trškan, Danijela (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 64.

¹⁴³ Rataj, 2002, str. 11. V: Trškan, 2008, str. 64.

¹⁴⁴ Trškan, Danijela (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 65.

izbrali, ker je socialna zgodovina v šolah velikokrat na stranskem tiru. Naš namen je tudi, da se učencem približa antična zgodovina današnje Ljubljane preko dela z muzejskimi eksponati. Tako učna ura temelji na metodi dela z materialnimi viri, saj smo želeli učence naučiti sklepati o preteklosti na podlagi virov. Učna ura je namenjena predvsem nadgradnji učne vsebine antika na Slovenskem, ki smo jo predhodno obravnavali v razredu. Učna ura poteka 60 minut.

Sprva začnemo s kratko razlago¹⁴⁵ o ustanovitvi mesta Emona in povemo, da je bila ustanovljena na začetku našega štetja v času vladanja cesarja Avgusta, da je imelo mesto v 1. stoletju pomembno strateško vlogo ter da je mesto živelo vsaj do sredine 5. stoletja. Učencem nato pokažemo maketo tlorisa rimske Emone, s pomočjo katere morajo odgovoriti na različna vprašanja: Kakšen tloris je imelo mesto?¹⁴⁶ Kako veliko je bilo?¹⁴⁷ Kaj ga je obkrožalo?¹⁴⁸ Kje je bilo središče mesta in kako se to središče imenuje?¹⁴⁹ Kaj se je tam dogajalo?¹⁵⁰ Kako so razporejene ulice?¹⁵¹ Povemo, da so okoli foruma stale trgovine in za njimi večstanovanjske hiše, mnoge pa so imele pomembnejše prostore okrašene s freskami in mozaiki, ki jih tudi pokažemo ter jih spodbudimo, da se jih dotaknejo, kajti gre za eksponat, ki ponuja to možnost. V nadaljevanju pokažemo stekleno posodje, med katerim je tudi rimska čaša iz mozaičnega stekla.¹⁵² Nato učencem zastavimo naslednja vprašanja: Kaj predstavljajo ti izdelki?¹⁵³ Za kaj so jih uporabljali?¹⁵⁴ Na katero vrsto dejavnosti prebivalcev nakazujejo ti predmeti?¹⁵⁵ Razložimo, da so se prebivalci Emone ukvarjali z različnimi dejavnostmi. V nadaljevanju si ogledamo del razstave, ki priča o otroštvu v Emoni. Povemo, da sta otroke vzgajala oče in mati, v premožnih družinah pa so za njih skrbeli tudi izobraženi sužnji. Otroci iz revnejših družin so že zelo zgodaj začeli delati, medtem ko so otroci premožnejših staršev imeli možnost šolanja. Učencem pokažemo igrače, ki so jih rimski otroci uporabljali, sami pa lahko preizkusijo igro s frnikolami, ki je na voljo v muzeju.

---

¹⁴⁵ Kot vir za učno vsebino uporabimo razstavo, saj želimo izpostaviti samo pomembnejše informacije.

¹⁴⁶ Predviden odgovor: pravokoten tloris.

¹⁴⁷ Predviden odgovor: manjše kot današnja Ljubljana (521 x 433 m).

¹⁴⁸ Predviden odgovor: obzidje.

¹⁴⁹ Predviden odgovor: forum.

¹⁵⁰ Predviden odgovor: središče javnega in političnega življenja, uradni opravki, sodne razprave in seje.

¹⁵¹ Predviden odgovor: pravokotno.

¹⁵² Ob 2000-letnici Emone: Še vedno hodimo po rimskih stopinjah. Dostopno na: <https://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/ob-2000-letnici-emone-se-vedno-hodimo-po-rimskih-stopinjah.html> (15. 1. 2019).

¹⁵³ Predviden odgovor: posodo.

¹⁵⁴ Predviden odgovor: za vsakdanjo rabo.

¹⁵⁵ Predviden odgovor: na obrt in trgovino.

V nadaljevanju govorimo o prostem času odraslih Emoncev. Pokažemo predmet, ki prikazuje ohranjen del maske in učence vprašamo, kaj prikazuje ter kje so ga uporabljali.¹⁵⁶ Nato uporabimo metodo razgovora in vprašamo, če vedo, kako so se še zabavali.¹⁵⁷ Nato jih vprašamo, kaj menijo o higieni prebivalcev v tistem času. Pokažemo jim tri mazila in strgalo ter jih vprašamo, za kaj in kje so uporabljali te predmete ter kateri sloji so jih uporabljali.¹⁵⁸

Nato si ogledamo še opremo legionarjev ter enega izmed učencev pokličemo, da preizkusi opremo in mu zastavimo vprašanja: S čim se ukvarjaš?¹⁵⁹ Kako se imenuješ?¹⁶⁰ Kaj imaš na sebi?¹⁶¹ Ali je oprema težka?¹⁶² Kaj delaš, ko se ne bojuješ?¹⁶³, z namenom, da se učenci vživijo v tisti čas.

V zadnjem delu sledi skupinska naloga, ki je na delovnem listu (Slika 1). Vsaka skupina mora opisati en muzejski eksponat, delovni listi pa se razlikujejo le po tem, da vsaka skupina opisuje različen predmet (najtežji, najlažji, najmanjši, največji). Z iskanjem predmetov jih spodbudimo, da znova pozorno opazujejo predmete. Učenci pa skozi nalogo urijo način razmišljanja, kjer iz vira pridobivajo informacije o preteklosti. Na koncu učencem damo 10 minut, da gredo še enkrat skozi razstveni prostor ter jih spodbudimo, da čim boljše izkoristijo interaktivnost razstave. Predstavitev muzejskih eksponatov pa izvedemo v okviru učne ure v razredu.

Učenci in učenke, ki imate enako črko na vrhu delovnega lista, ste v isti skupini. Vaša naloga je, da izberete **najmanjši** materialni vir v prostoru in odgovorite na spodnja vprašanja. V zadnjem delu bo sledilo poročanje, zato izberite učenca ali učenko, ki bo predstavila materialni vir sošolcem in sošolkam.

Kateri predmet ste izbrali? _____

Izbrani predmet skicirajte.

Slika 1: Slika prikazuje primer delovnega lista za skupinsko nalogo.

Iz česa je narejen? _____

Kdo ga je uporabljal? _____

Za kaj se je uporabljal? _____

Kaj pove predmet o takratni družbi? _____

¹⁵⁶ Predviden odgovor: maska, uporabljali so jo v gledališču.

¹⁵⁷ Predviden odgovor: gladiatorski boji, boji med zvermi, dirke konjskih vpreg itd.

¹⁵⁸ Predviden odgovor: mazila so namazali na telo, s strgalom so ga postrgali, uporabljali so jih v termah, ki so jih obiskovali vsi sloji.

¹⁵⁹ Predviden odgovor: sem vojak.

¹⁶⁰ Predviden odgovor: imenujem se legionar.

¹⁶¹ Predviden odgovor: na sebi imam čelado, oklep in meč.

¹⁶² Predviden odgovor: zelo težka.

¹⁶³ Predviden odgovor: pomagam pri gradnji cest, mostov in akvaduktov.

SKLEP

V prvem delu članka smo predstavili prednosti učne ure v muzeju, kot glavno prednost pa smo izpostavili to, da učne ure v muzeju omogočajo delo z materialnimi viri. Naloga učitelja pa je, da učence nauči materialni vir opazovati in na podlagi opažanj sklepati o preteklosti. Slednje smo prikazali tudi s praktičnim primerom, učno uro v muzeju, kjer učenci s pomočjo muzejskih eksponatov, preko vprašanj in opažanj, sklepajo o preteklosti. Kot učitelji si moramo torej prizadevati, da z učenci čim pogosteje (v okviru svojih zmožnosti) obiskujemo muzeje, kjer imamo možnosti dela z muzejskimi eksponati, ki so odlično učno sredstvo.

LITERATURA

- Ob 2000-letnici Emone: Še vedno hodimo po rimskih stopinjah. Dostopno na: <https://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/ob-2000-letnici-emone-se-vedno-hodimo-po-rimskih-stopinjah.html> (15. 1. 2019).
- Potočnik, Dragan (2004). Muzej kot vir za poučevanje zgodovine. V: Zgodovinski časopis. Letnik 58. Št. 1–2, str. 194.
- Trškan, Danijela (2008). Lokalna zgodovina – učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete, str. 64.
- Učenje kot »resna igra«. Muzej – pomemben partner v šolskem sistemu. Dostopno na: <http://www.solski-razgledi.com/clanek.asp?id=4063> (15. 1. 2019).
- Učni načrt. Zgodovina. Gimnazija. Splošna gimnazija. (2008). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo: http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/media/pdf/un_gimnazija/un_zgodovina_280_ur_gimn.pdf (14. 1. 2019).

POVZETEK

Povezovanje klasičnega pouka zgodovine z muzejskim delom ima številne prednosti. Kot najpomembnejšo smo izpostavili delo z muzejskimi eksponati. To skušamo prikazati z opisano učno uro v muzeju o vsakdanjem življenju v rimski Emoni, obdobju, ki je del stalne razstave v Mestnem muzeju Ljubljana. Učence vodimo po razstavi in jim kažemo materialne vire (npr. maketo tlorisa Emone, stekleno posodje, masko, legionarsko opremo itd.), na katere postavljamo vprašanja, saj je naš namen učence naučiti dela z materialnimi viri, kako jih opazovati in na podlagi njih sklepati o preteklosti. Učenci nato rešujejo skupinsko nalogo, kjer odgovarjajo na vprašanja o izbranem materialnem viru. V šoli zapisano tudi predstavijo. Kot učitelji si prizadevamo za obiskovanje muzejev, ker so muzejski eksponati lahko odlično učno sredstvo.

Avtorji prispevkov:

LARA IVA DREU

ALEMA HADIĆ

LEA KNEZ

LARA KRIŽAJ

MANUELA LISJAK

HAJRUDIN OSMANBAŠIĆ

MARCELA PETREVČIČ

LARA ROJC

SARA ŠTANGELJ

PRIMOŽ ŽVOKELJ

***Naslov: Prispevki k didaktiki zgodovine,
Letnik XVII, št. 1***

ISSN: 1581-8713

ISSN: 1581-8721 (ELEK. VERZIJA)

Urednica: Danijela Trškan

Oblikovalka: Danijela Trškan

*Copyright © Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete UL
(za potrebe predmetov Didaktika zgodovine I, Didaktika
zgodovine II, Pedagoška praksa iz zgodovine, Terensko
delo pri zgodovini v osnovni in srednji šoli)*

Ljubljana

2019